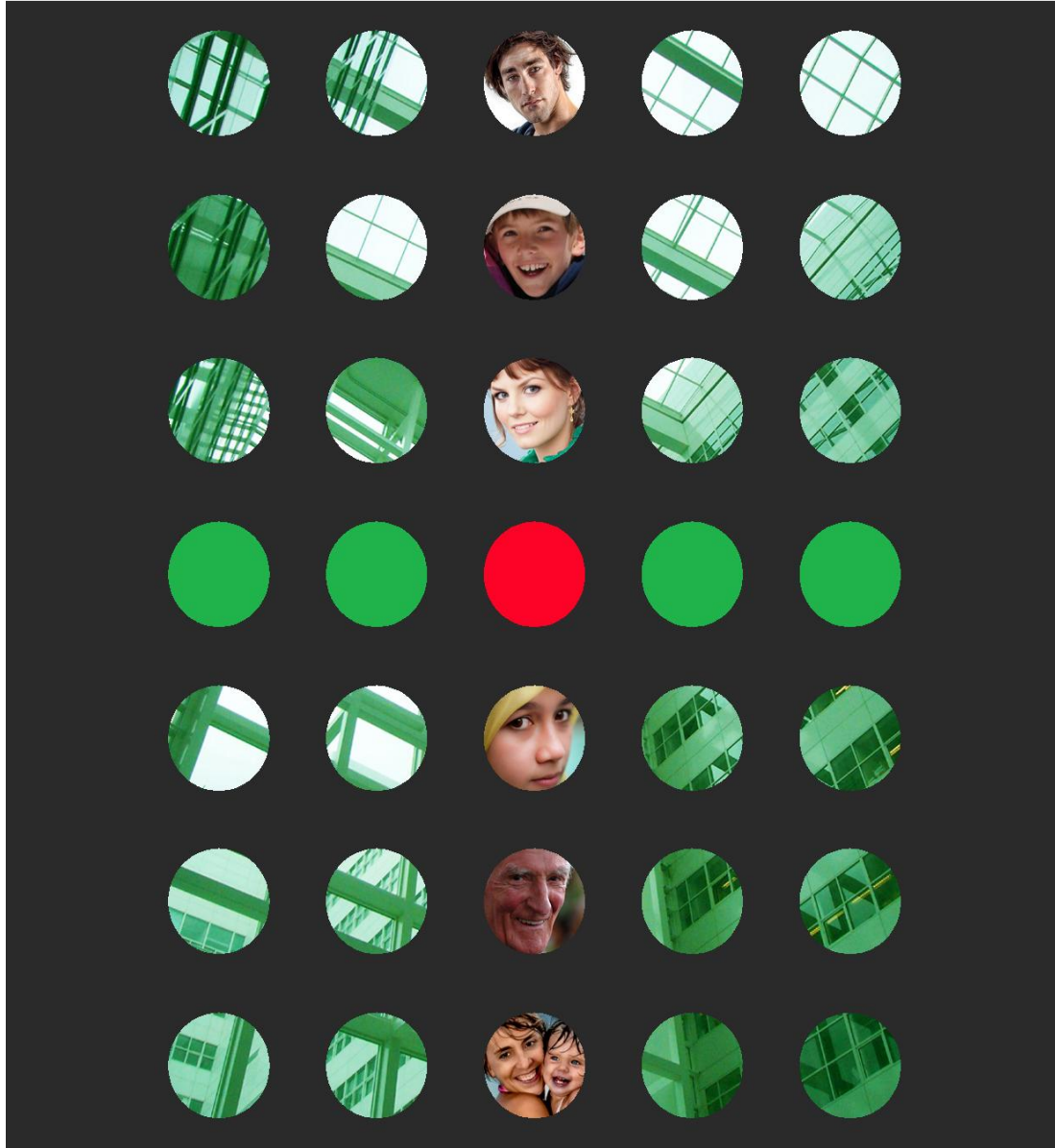

Verkiezingsprogramma

CONCEPT

Gemeenteraadsverkiezingen 2010 - 2014

D66 Den Haag

Verkiezingsprogramma 2010 – 2014

D66 Den Haag

Kansen voor de toekomst, zuinig op Den Haag

(werktitel)

C O N C E P T

Dit conceptprogramma wordt aan de leden van D66 Den Haag voorgelegd voor besluitvorming. Het programma zal op 4 november 2009 worden besproken en vastgesteld tijdens een afdelingsvergadering van D66 Den Haag. Door het aannemen van amendementen kunnen de leden van de afdeling de tekst nog wijzigen. Meer informatie vindt u op www.d66denhaag.nl.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord Alexander Pechtold	4
I. ONTPLOOI JEZELF IN DEN HAAG...	7
1. ONDERWIJS – Uitdagend onderwijs op maat, voor jong én oud	7
1.1 Hagenaars verdienen het beste onderwijs	7
1.2 Zo maken we het beste onderwijs mogelijk	8
1.3 Betere wisselwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven	9
1.4 Den Haag studentenstad	9
2. ECONOMIE en WERK – Werk creëren door de juiste voorwaarden te scheppen	10
2.1 Faciliteer en ondersteun ondernemers	10
2.2 Geef ondernemers de ruimte	11
2.3 Aantrekkelijke stad om in te werken en te leven	12
2.4 Den Haag internationale stad	13
2.5 Vertel de wereld hoe mooi Den Haag is	13
3. CULTUUR – Onmisbare bron van inspiratie en creativiteit	14
3.1 Stimuleer de Haagse cultuur	14
3.2 Meer contact tussen de culturele instellingen en de lokale <i>scene</i>	14
3.3 The Hague = the place to be	15
4. WELZIJN, ZORG en SPORT – Actief en gezond leven, ook als het wat minder gaat	16
4.1 Welzijn en gezondheid	16
4.2 Jeugd en jongeren	17
4.3 Alcohol, drugs en gokken	17
4.4 Den Haag sportstad	18
II. ...IN HARMONIE MET JE OMGEVING...	19
5. STADSONTWIKKELING en GROEN – De kwaliteiten van de stad koesteren	19
5.1 Kwaliteit gaat boven kwantiteit	19
5.2 Het stadsbeeld beschermen maar niet bevriezen	20
5.3 Revitaliseer bestaande wijken	20
5.4 Koester het groen	20
5.5 Wonen: sociaal waar nodig, wervend waar mogelijk	21
5.6 Verbeter de masterplannen	21

5.7 Plannen niet van tevoren dichttimmeren	22
6. VERKEER en OPENBARE RUIMTE – Van A naar B, zo stil, schoon en zuinig mogelijk	23
6.1 Den Haag fietsstad	23
6.2 Den Haag OV-stad	24
6.3 Den Haag goed bereikbaar met auto	24
6.4 Parkeren voortvarend aanpakken	25
7. MILIEU en DUURZAAMHEID – Nu verantwoordelijkheid nemen voor een leefbare toekomst	27
7.1 Licht op groen voor energiebesparing en duurzame energie	27
7.2 De gemeente geeft het goede voorbeeld	27
7.3 Schone lucht voor alle Hagenaars	28
7.4 Dring het verkeerslawaaï terug	28
7.5 Slim omgaan met afval	28
III. ...ONDER OPTIMALE RANDVOORWAARDEN	30
8. DIVERSITEIT EN EMANCIPATIE – Mogelijkheden benutten, gelijke kansen bewaken	30
8.1 We zijn allemaal Hagenaars	30
8.2 Homo-emancipatie	31
9. VEILIGHEID – Veiligheid maak je met mensen	32
9.1 Veiligheid: iedereen werkt mee	32
9.2 Handhaven is een noodzaak	33
10. DIENSTVERLENING en FINANCIEN – De burger centraal, de financiën op orde	34
10.1 Het begint met goed bestuur	34
10.2 Communicatie: de bewoners centraal	35
10.3 Participatie: tijdig, toegankelijk, transparant	35
10.4 De financiën op orde	36

Voorwoord Alexander Pechtold

Ik ben blij dat u dit verkiezingsprogramma leest. Dat u de tijd en moeite neemt om u te verdiepen in de ambities, plannen en ideeën van D66. Graag maak ik van deze mogelijkheid gebruik om onze prioriteiten met u te delen. Toe te lichten waar de energie van onze politiek en overheid zich de komende periode op moet richten.

D66 kiest voor vernieuwing omdat het nodig is. Nederland is een mooi en welvarend land. Maar ook een land dat heeft stilgestaan, terwijl de wereld veranderde. Een land dat belangrijke beslissingen te lang voor zich uitgeschoven heeft. Een land dat vraagt om verandering. Om een nieuw perspectief, een stip aan de horizon. Niet angstig voor de toekomst, maar optimistisch. Vol vertrouwen in de eigen kracht van mensen.

Wij durven te kiezen, en inderdaad, daarmee zetten wij ons af tegen het grijze gemiddelde en de huidige politiek van stilstand. Wij hebben een alternatief, een eigen ambitieuze vernieuwingsagenda. Een agenda om Nederland een voortrekker en baanbreker in de 21e eeuw te maken. Een agenda waarmee wij volmondig 'Ja' zeggen tegen de uitdagingen en kansen van morgen.

We moeten zorgen dat werknemers flexibel en weerbaar worden. Dat ook starters een huis kunnen kopen. Echt werk maken van kennis en innovatie. En van de doorbraak naar een duurzame economie. Met een overheid die zijn beperkingen kent, maar doet wat zij belooft. In een samenleving gericht op ruimte voor individuele ontplooiing. Die mensen niet verdeelt maar helpt emanciperen. Net als D66 verschillen tussen mensen positief waardeert, omdat ze veerkracht en creativiteit brengen.

In maart kunt u uw stem weer laten horen. Dan kunt u kiezen voor vernieuwing. Dan bepaalt u hoe uw gemeente er uit gaat zien. Daar moet de verandering beginnen. Dicht bij huis. In uw gemeente, uw wijk, uw straat. Want na meer dan 10 jaar ervaring in de lokale politiek als gemeenteraadslid, wethouder en burgemeester, weet ik dat de meeste van uw ergernissen en ongemakken daar worden opgelost. Ook in uw gemeente staan gemotiveerde en deskundige D66-kandidaten klaar om vol optimisme de verandering vorm te geven. In dit verkiezingsprogramma vindt u onze voorstellen daarvoor, passend in onze vernieuwingsagenda. Met 5 speerpunten: werken, kennis, duurzaam, wonen en kwaliteit van de overheid.

De Vernieuwingsagenda van D66 zal niet zonder slag of stoot gerealiseerd worden. Dat doen we samen met u. Voor, tijdens en na de verkiezingen. D66 vertrouwt op de kracht van het lokaal bestuur. Voor heel veel zaken is lokaal maatwerk beter dan regels uit Den Haag. Sterk lokaal bestuur vraagt ook om vernieuwing. Krachtige gemeenten, met heldere verantwoordelijkheden en bijpassende middelen, meer inspraak en verantwoording, meer gekozen bestuurders. En kleinschalige voorzieningen, met de menselijke maat.

U vindt verderop in dit verkiezingsprogramma meer over onze plannen in uw gemeente. Ik wilde deze kans gebruiken om die lokale plannen in een bredere context te plaatsen. Ook dit programma vormt een belangrijke bouwsteen in onze vernieuwingsagenda. Ik vraag u de plaatselijke D66 kandidaten dan ook te steunen en op 3 maart D66 te stemmen.

(Handtekening)

Alexander Pechtold

Partijleider D66

Inleiding

Hagenaars barsten van ideeën, inzet en initiatieven. Of het nu gaat om ouders en leerlingen, ondernemers, in sportzalen of gewoon op straat: iedereen wil vooruit, met elkaar en de ogen gericht op de toekomst. Daarom wordt het tijd voor een nieuw stadsbestuur. Een bestuur dat niet meer vanuit een ivoren toren bedenkt wat goed is voor de stad, maar dat uitgaat van de eigen kracht van mensen. Den Haag kiest in 2010 weer een nieuw stadsbestuur. D66 is er klaar voor. Klaar voor een stad waar weer naar mensen geluisterd wordt, een stad waar iedereen meetelt, waar onderwijs en ondernemerschap de ruimte krijgen. D66 is klaar voor de toekomst, klaar voor iets anders. Kan het anders? Ja. Moet het anders? Ja! Dat is de kern van ons verhaal.

Dit verkiezingsprogramma is met dank aan velen geschreven: niet alleen dankzij de actieve leden van D66. Het zijn ook de vele Hagenaars die ons de afgelopen vier jaar wisten te vinden, in toenemende mate verwonderd, boos of teleurgesteld over een zelfgenoegzaam stadsbestuur dat talent over het hoofd ziet en mensen openlijk negeert. Dat willen wij anders. Wat we wel willen, wat wel kan, hebben we in één zin samengebond: *Ontplooi jezelf...in harmonie met je omgeving...onder optimale voorwaarden*. Het programma is aan de hand van die drieslag opgebouwd.

Anders scholen

Den Haag snakt naar een bestuur dat bestuurt: gericht, betrokken en zuinig op wat de stad in huis heeft, met de focus op onderwijs, werk en economie. Hoe vaak vragen mensen niet: vertrouw ons! Dat begint bij scholen, waar veel inzet van leraren, ouders en leerlingen onnodig sneuvelt in regelzucht. Meer vrijheid dus om die vracht aan talenten te verzilveren en de veiligheid op het hoogste plan te brengen. Boter bij de vis: 100 miljoen euro voor brede buurtscholen. Met een heldere kijk op verhoudingen en verantwoordelijkheden: ouders tekenen voor de opvoeding, en scholen voor de onderwijscarrière. Maak waar nodig ouderovereenkomsten om afspraken kracht bij te zetten. Stel een inschrijvingspunt in waar alle ouders zich al vroeg kunnen verzekeren van een plaats voor hun kind op de basisschool. Een goede basisschool.

Anders ondernemen

Startende ondernemers moeten sneller en soepeler aan de slag kunnen. De eerste drie jaren geen OZB betalen dus, en als je een vergunning aanvraagt zie je via internet hoe snel die wordt afgehandeld. Wij willen geen politieke spelletjes met de koopzondag. We gaan ondernemers sneller helpen, met meer mogelijkheden en minder lasten. Meer ruimte voor toerisme en horeca. Meer ruimte voor duurzaam ondernemen. Vertrouwen in ondernemerschap strekt zich ook uit over andere sectoren. Wij willen de instellingen voor dans en muziek en het conservatorium snel met elkaar verbinden. Dat betekent doorpakken en ambitie tonen, ook als het gaat om de bijzonderheden van onze Hofstad: snel werk maken van een ceremoniële wisseling van de wacht voor Paleis Noordeinde. Gratis museumbezoek voor Haagse scholieren helpt op meerdere manieren de kijk op Den Haag te versterken. En waarom wachten op een retourtje van 1 euro voor een bezoek aan het centrum?

Anders omgaan

Het moet vooral anders in de manier waarop het Haagse gemeentebestuur met burgers, ondernemers en bezoekers omgaat. Inspraak en participatie op basis van de eigen grootse

plannen van een wethouder is echt niet meer van deze tijd. De ervaringen met de masterplannen maken duidelijk hoe je Haagse talenten kunt laten verdampen. Actieve betrokkenheid betekent: mensen tijdig en systematisch attenderen op voornemens, veranderingen én voortgang van bouwprojecten. Mensen laten meedoen en laten meedenken. Aansluiten bij de logica van de Hagenaar betekent slim investeren in veilige fietspaden en wandelgebieden, stille wegen voor schone (elektrische) auto's, scooters, tuktuks en taxi's. D66 wil meer ruimte voor groen in de stad. En stoppen met dat onzalige idee voor een cruiseterminal op het strand. In plaats van Amsterdam of Rotterdam te kopiëren, kunnen we beter investeren in een haven die past bij de stad: liever een uitbreiding van de jachthaven voor zeezeilers, aanlegmogelijkheden voor tall ships en evenementen waarmee Den Haag zich kan onderscheiden.

Aan de slag

Wij hopen dat dit programma aanspreekt en uitdaagt om mee te doen. Wij willen iets anders voor Den Haag. Dat stopt niet met dit programma. Samen maken we het verschil, op 3 maart 2010. Wilt u meedoen met die vernieuwingsagenda voor Den Haag: neem contact op met één van de kandidaten voor het raadslidmaatschap, de huidige fractieleden of onze bestuursleden. Wie dat zijn en voor welk onderdeel zij bij uitstek tekenen vindt u op www.d66denhaag.nl. Spreek ons aan en denk mee over verdere verdieping en verbreding van onze plannen.

Wij hebben een stevige agenda voor een stad die om actie vraagt. Een stad die vraagt om iets anders.

Erik van Buiten, voorzitter

Marjolein de Jong, lijsttrekker

1 I. ONTPLOOI JEZELF IN DEN HAAG...

2 1. ONDERWIJS – *Uitdagend onderwijs op maat, voor jong én oud*

3 D66 vindt dat ieder individu zijn of haar talenten maximaal moet kunnen ontplooiën.
4 Deze ontplooiing begint met goede opvoeding en uitstekend onderwijs. De ouders zijn
5 daarbij primair verantwoordelijk voor de opvoeding, de scholen voor de
6 schoolcarrière. Het Haags lokaal onderwijsbeleid moet ervoor zorgen dat het Haagse
7 onderwijs uitmuntend en uitdagend wordt. Op scholen worden de beste kwaliteiten
8 van kinderen naar boven gebracht. Onderwijs speelt daarnaast een belangrijke rol bij
9 de integratie van nieuwe Hagenaars. Het gaat daarbij vooral om het leren van de
10 Nederlandse taal en cultuur en om het bijbrengen van respect voor en kennis over
11 ieders etniciteit, gewoontes en religieuze achtergrond. Bij het verlenen van de
12 gemeentelijke bijdrage aan het openbaar en bijzonder onderwijs moeten duidelijke
13 kwaliteitseisen worden gesteld aan de scholen.

14 In Den Haag studeren ruim 25.000 studenten waarvan 3500 internationale studenten.
15 D66 wil Den Haag nog aantrekkelijker maken voor studenten en zorgen dat ze na het
16 afronden van hun opleiding in Den Haag willen blijven wonen. Den Haag moet
17 studenten 'boeien en binden'. Samen met het bedrijfsleven biedt het onderwijs
18 cursussen aan zodat 'een leven lang leren' mogelijk wordt.

19 1.1 Hagenaars verdienen het beste onderwijs

20 D66 wil dat scholen het aantal vroegtijdige schoolverlaters nog verder terugdringen. De
21 scholen moeten dagelijks de afwezigen bijhouden en melden aan de leerplichtambtenaren.
22 De gemeente moet zorgen voor voldoende leerplichtambtenaren. Ons doel is dat iedere
23 leerling de school met een startkwalificatie verlaat, zodat hij of zij een goede start op de
24 arbeidsmarkt kan maken of door kan stromen naar een vervolgopleiding.

25 Scholen met veel leerlingen met (taal)achterstanden moeten al in groep 1 beginnen met het
26 in kaart brengen van deze leerlingen. Deze scholen krijgen meer mogelijkheden om deze
27 (taal)achterstanden weg te werken. Ze moeten snel kunnen starten met o.a.
28 huiswerkbegeleidingsklassen, extra klassen Nederlandse les en cultuur en
29 weekend/zomerscholen. De voorschoolse trajecten en kopklassen worden uitgebreid.
30 Onderzocht moet worden of in samenwerking met consultatiebureaus de voorschool voor
31 kinderen met taalachterstand verplicht kan worden gesteld. Voor hoogbegaafde kinderen
32 moeten specifieke trajecten worden gecontinueerd. De gemeente moet hier voldoende
33 middelen voor beschikbaar stellen.

34 Ouders moeten betrokken zijn bij de school van hun kinderen. Zij moeten weten wat hun
35 verantwoordelijkheden zijn, wat er van hun kind(eren) wordt verwacht en wat zij van de
36 school mogen verwachten. Indien nodig kunnen hiervoor 'ouderovereenkomsten' worden
37 afgesloten waar zowel ouders als scholen aan gehouden zijn en kunnen taal- en
38 opvoedingscursussen voor ouders worden gegeven.

39 D66 wil dat scholen leerlingen laten sporten. De gemeente moet doorgaan met het gratis
40 aanbieden van schoolzwemmen. Gymnastiek onder schooltijd en bewegen na schooltijd
41 moet worden uitgebreid zodat iedere leerling meerdere keren per week sport. Op scholen
42 moet alleen maar gezond eten aangeboden worden.

43 In het door D66 gewenste onderwijs spelen kunst- en cultuurlessen een belangrijke rol. Deze
44 lessen helpen leerlingen om op een andere wijze te kijken, hun associatieve, (ver)beeldende
45 vermogens te ontwikkelen en hun horizon te verbreden. Scholen kunnen daarbij gebruik
46 maken van de expertise van Haagse culturele instellingen. Scholieren in het voortgezet
47 onderwijs moeten gratis naar Haagse musea kunnen gaan.

48 Scholieren hebben recht op onderwijs dat de diversiteit van Den Haag erkent en respecteert.
49 Ze moeten voorlichting krijgen over het tegengaan van discriminatie, over seksualiteit (veilig
50 vrijen, seksuele geaardheid, loverboys), gelijkheid van man en vrouw, verslaving (drugs,
51 alcohol, gokken) en veiligheid (verkeersveiligheid, voorkomen van pesten, tegengaan van
52 crimineel gedrag).

53 **1.2 Zo maken we het beste onderwijs mogelijk**

54 De kwaliteit van Haagse scholen moet uitmuntend zijn. Kinderen zijn geen proefkonijnen. De
55 huidige vier zeer zwakke scholen moeten hun problemen snel oplossen, de gemeente kan
56 hen daarbij ondersteunen. Indien dat niet binnen een jaar lukt, moeten de scholen worden
57 gesloten.

58 D66 wil dat kinderen in hun eigen wijk naar school kunnen gaan. D66 is daarom geen
59 voorstander van gedwongen spreiding van leerlingen over matige of slechte scholen. In
60 plaats daarvan moeten alle scholen onderwijs van kwalitatief hoog niveau geven.

61 Ouders voelen zich gedwongen om hun kinderen bij meerdere scholen aan te melden. De
62 gemeente moet deze vervuiling van wachtlijsten voor basisscholen aanpakken. Ouders
63 moeten eerder helderheid krijgen over de school waar het kind naar toe kan zodra de
64 leerplicht ingaat. D66 pleit voor een centraal inschrijfmoment.

65 Kinderen en jongeren kunnen zich goed ontwikkelen wanneer zij in een veilige omgeving
66 verkeren. Daarom wil D66 een veilige school voor iedereen. Dat betekent meer
67 toezichthoudend personeel, waaronder een vaste conciërge en een veiligheidsplan op elke
68 school. Om het belang van een vaste conciërge op iedere school te benadrukken blijft D66
69 Den Haag de komende jaren de 'Verkiezing van de Haagse Conciërge van het Jaar'
70 organiseren.

71 D66 is voorstander van het uitbouwen van de brede buurtschool. Daar worden buiten
72 onderwijstijd ook andere activiteiten aangeboden, zoals sport, cultuur en opvang. Om dit
73 mogelijk te maken, zet D66 in op toekomstgerichte, multifunctionele, schone en duurzame
74 (energiezuinige) schoolgebouwen. De komende vier jaar willen we hier in totaal 100 miljoen
75 euro extra in investeren. Hiermee wordt de vorming van brede scholen gestimuleerd en
76 gefaciliteerd en krijgt de school een spilfunctie in de wijk.

77 D66 wil dat de gemeente investeert in de werkomgeving van leraren. Dat kan door de inzet
78 van meer onderwijsondersteunend personeel zoals klassenassistenten en conciërges.
79 Bovendien kan er 'slimmer' gewerkt worden door beter gebruik te maken van ICT en digitaal
80 lesmateriaal en van de kennis van andere scholen.

81 De gemeente moet scholen helpen best practices te inventariseren en toe te passen op het
82 gebied van veiligheid, het tegengaan van schooluitval, digitaal lesmateriaal en het verhogen
83 van de motivatie van leerlingen.

84

85

86 **1.3 Betere wisselwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven**

87 Veel scholieren hebben moeite met het voor hen soms hoge theoretische gehalte van het
88 (beroeps)onderwijs en met de taalvaardigheidseisen die aan hen worden gesteld. Het
89 onderwijs dient hier beter op in te spelen en de leerlingen meer uit te dagen hun talenten te
90 ontwikkelen. Dit is onder meer te bereiken door een betere aansluiting tussen onderwijs en
91 beroepspraktijk, bijvoorbeeld via stageplaatsen. D66 wil hiertoe samenwerking tussen
92 onderwijs en bedrijfsleven verder stimuleren. De gemeente en het Rijk moeten ook zelf ruim
93 voldoende stageplaatsen creëren: iedere stagiair heeft recht op een stageplek.

94 Omdat kennis snel veroudert, dienen er meer en betere 'opfrisvoorzieningen' voor
95 werknemers te komen. Een goed opgeleide beroepsbevolking is essentieel en daarom dient
96 Den Haag een breed aanbod voor scholing en herscholing te bieden, zowel op locatie als
97 digitaal. De gemeente, bedrijven en het onderwijs kunnen samen programma's opzetten en
98 uitvoeren. Deze korte en praktijkgerichte opleidingen helpen werkzoekenden ook sneller een
99 nieuwe baan te vinden.

100 **1.4 Den Haag studentenstad**

101 Voor een aantrekkelijk Haags studentenleven zijn studentenorganisaties onmisbaar. D66 is
102 een voorstander van een gezamenlijk complex waar deze studentenorganisaties efficiënt
103 kunnen samenwerken.

104 D66 is voorstander van een centrale introductietijd waarin studenten een warm welkom en
105 een goede kennismaking met Den Haag krijgen. Samen met onderwijsinstellingen en
106 studentenorganisaties moet de gemeente hier aan gaan werken.

107 Studenten worden steeds creatiever en ondernemender. D66 wil dat stimuleren door het
108 studenten gemakkelijker te maken ruimte te vinden voor hun startende bedrijf.

109 Bij een gezellige studentenstad hoort een goed uitgaansleven. D66 wil daarom ruimere
110 mogelijkheden voor uitgaansgelegenheden. Langere openingstijden, meer ruimte voor
111 buitenactiviteiten en samenwerking bij de promotie van activiteiten via o.a. www.denhaag.nl.

112 Goede studentenhuisvesting is onmisbaar om er voor te zorgen dat er meer studenten in
113 Den Haag gaan studeren en wonen en na hun studie ook in Den Haag blijven wonen
114 ('boeien en binden'). D66 is voorstander van de ontwikkeling van de omgeving rond station
115 Hollands Spoor tot dé Haagse studentenwijk.

116 D66 wil het tekort aan studentenwoningen tegengaan door vrijkomende panden
117 (bijvoorbeeld kantoorpanden of industriële gebouwen) hiertoe te laten verbouwen en het
118 verhuren van (studenten)woningen boven winkels (financieel) te stimuleren.

119 De gemeente moet samen met de onderwijsinstellingen zorgen voor betere
120 informatievoorziening voor studenten over stagemogelijkheden en huisvesting. Om ervoor te
121 zorgen dat Den Haag ook aantrekkelijk blijft voor internationale studenten moet de informatie
122 ook in het Engels beschikbaar zijn. De gemeente stimuleert internationale summercamps.

123 D66 is voorstander van uitbreiding van de Universiteit van Leiden met een Haagse vestiging
124 (The Hague University College) met een internationaal, juridisch en bestuurskundig
125 curriculum. Daarnaast moet het bestaande HBO-aanbod worden uitgebreid met een
126 lerarenopleiding, opdat het lerarentekort in Den Haag wordt opgelost.

127

128 **2. ECONOMIE en WERK – *Werk creëren door de juiste***
129 ***voorwaarden te scheppen***

130 **De Haagse economie kenmerkt zich door een sterke aanwezigheid van de overheid**
131 **(Rijk, provincie en gemeente), onderwijsinstellingen, internationale organisaties,**
132 **hoofdkantoren van grote ondernemingen, toerisme en recreatie. In het kielzog van**
133 **deze activiteiten heeft zich een flink aantal middelgrote en kleine ondernemingen in de**
134 **stad gevestigd**

135 **D66 wil dat de gemeente de juiste voorwaarden scheidt om het voor bedrijven en**
136 **internationale organisaties aantrekkelijk te maken zich in Den Haag te vestigen en te**
137 **groeien. Dat geldt natuurlijk ook voor de werknemers die in Den Haag (komen) wonen.**
138 **Den Haag maakt het verschil met andere steden door een uitstekend woon-, winkel-**
139 **en werkklimaat te bieden met veel groen, een inspirerend cultuuraanbod en goede**
140 **voorzieningen voor sport en recreatie.**

141 **Bedrijven hebben klanten nodig die hun producten of diensten afnemen. Naast de**
142 **bedrijven en inwoners in de regio kunnen dit ook toeristen uit binnen- en buitenland**
143 **zijn. Den Haag moet deze groepen aantrekken met ruime openingstijden,**
144 **aantrekkelijke en veilige winkelstraten en bedrijventerreinen en goed bereikbare**
145 **toeristische trekpleisters. Via een eersteklas stadspromotie zorgen we ervoor dat die**
146 **boodschap bij de doelgroepen in binnen- en buitenland terecht komt.**

147 **2.1 Faciliteer en ondersteun ondernemers**

148 De gemeente dient ruimte te geven aan het particuliere initiatief. Ideeën voor handel en
149 bedrijvigheid moeten worden gestimuleerd en beloond. De regels om te starten of uit te
150 breiden, moeten eenvoudig, begrijpelijk en uitvoerbaar zijn. Denk hierbij aan rigide
151 bestemmingsplannen die vestiging van bedrijven of functieverandering onnodig moeilijk
152 maken en aan bouwvergunningen die te lang op zich laten wachten.

153 Voorts moeten gemeentelijke regels gericht zijn op het doel, en niet op het middel. Zo
154 worden ondernemers gestimuleerd om zelf zo slim mogelijk invulling te geven aan
155 (milieu)doelen. De gemeente moet zoveel mogelijk werken met algemeen geldende regels.
156 De vergunningsplicht kan daardoor zoveel mogelijk vervangen worden door een
157 meldingsplicht. Hiermee wordt de bureaucratie beperkt en het ondernemingsklimaat
158 verbeterd. Voor de overige vergunningen moeten ondernemers via een zaakvolgsysteem
159 digitaal hun vergunningaanvraag kunnen volgen. Dit geldt ook voor vergunningaanvragen
160 van burgers.

161 Regels kunnen bedrijven ook ondersteunen. Denk bijvoorbeeld aan een verruiming van
162 openingstijden zodat het ritme van de stad en dat van de bedrijven beter op elkaar
163 aansluiten. De koopzondag moet dan ook behouden blijven. De verlichting van de
164 administratieve lasten kan een positief effect hebben op de bedrijvigheid binnen de
165 gemeente. Zo kan de toeristenbelasting worden afgeschaft. Deze zorgt voor veel
166 administratieve rompslomp bij ondernemers en levert relatief weinig op.

167 De gemeente moet knelpunten voor ondernemers proactief in beeld brengen door
168 structureel in gesprek te gaan met de belangenverenigingen van de ondernemers en door
169 het organiseren van gesprekken en fora. Om contacten tussen de gemeente en burgers en
170 bedrijven zo efficiënt mogelijk te laten verlopen, moet de gemeente de e-overheid verder
171 ontwikkelen. Ondernemers krijgen binnen 24 uur antwoord. Tevens moet direct contact

- 172 (persoonlijk of telefonisch) mogelijk blijven.
- 173 In onze economie is steeds meer plaats voor kleine (startende) ondernemingen. D66 wil
174 investeren in lastenverlaging en tariefdifferentiatie voor startende ondernemers. Startende
175 ondernemers betalen de eerste drie jaar geen OZB. Ervaren en startende ondernemers,
176 waaronder ZZP-ers, kunnen van elkaar leren en succesvol samenwerken. De gemeente kan
177 hen daarbij helpen door samen met het bedrijfsleven netwerkbijeenkomsten te organiseren.
- 178 Initiatieven die passen bij het karakter en de behoefte binnen een stadsdeel moeten
179 gefaciliteerd en gesteund worden. Een voorbeeld is het eigen karakter van Scheveningen en
180 de behoefte die bij de bevolking en de gasten van Scheveningen leeft. Scheveningen is
181 haven, strand, duinen, maar ook wind, zee, toerisme en visserij. Hierbij past het stimuleren
182 van economische activiteiten rondom watersporten (zeilen, motorjachten, strandactiviteiten),
183 natuur (ecotoerisme), alternatieve energiebronnen (waterkracht, zon, wind), horeca
184 (waaronder bed & breakfast) en een nationaal nautisch centrum annex sportduikcentrum.
- 185 Winkelstraatmanagers kunnen winkelstraten die het moeilijk hebben, helpen nieuw elan te
186 krijgen. De gemeente moet hier in het belang van de leefbaarheid en de economie in de
187 wijken de helpende hand bieden. Het toestaan van terrassen en kleine horeca draagt bij aan
188 de verlevendiging van winkelstraten.
- 189 De gemeente moet bij bouwwerkzaamheden zorgen voor adequate bereikbaarheid van
190 ondernemingen. Voorafgaand aan werkzaamheden moet de gemeente met ondernemers
191 afstemmen hoe de bereikbaarheid zal worden gewaarborgd.
- 192 De gemeente ondersteunt bedrijvigheid met maatregelen ter bevordering van een schoon en
193 veilig straatbeeld door bijvoorbeeld het plaatsen van extra prullenbakken, ondergrondse
194 vuilcontainers en extra ophaaldagen. De gemeenten moet haar trekkersrol continueren en
195 winkels en bedrijven blijven stimuleren om het keurmerk veilig ondernemen te halen. Om
196 duurzaam ondernemen te stimuleren, biedt de gemeente ondernemers een gratis
197 duurzaamheidstoets aan. Den Haag voert een duurzaam-ondernemenlabel in zodat
198 ondernemers zich daarmee kunnen onderscheiden.
- 199 Kinderopvang is voor veel ouders een basisvoorwaarde om te kunnen werken. D66 vindt dat
200 de beschikbare voorzieningen beter afgestemd moeten worden op de dynamiek van het
201 leven in de stad. Juist in de stad zijn er veel beroepen met onregelmatige werktijden,
202 waardoor in avond en nacht behoefte bestaat aan kinderopvang met slaafaciliteiten. De
203 lange wachttijden in de kinderopvang vormen voor veel ouders geen stimulans om door te
204 blijven werken na de geboorte van hun kind. D66 wil daarom een betere afstemming van
205 vraag en aanbod binnen deze sector.
- 206 **2.2 Geef ondernemers de ruimte**
- 207 De gemeente moet bedrijven op bedrijventerreinen stimuleren om samen te werken en
208 gezamenlijk de aantrekkelijkheid van het bedrijventerrein te bewaken en te vergroten. Dit
209 heeft zowel betrekking op de openbare ruimte als op de bedrijfsgebouwen en -terreinen zelf.
210 Hierbij moet de verantwoordelijkheid zoveel mogelijk bij de gezamenlijke bedrijven worden
211 gelegd - zij hebben immers belang bij een aantrekkelijke locatie voor hun bedrijf.
- 212 D66 wil de uitstraling van bedrijventerreinen verbeteren door er meer groen en betere
213 verlichting aan te leggen, duurzaam te bouwen en eisen te stellen aan het uiterlijk en de
214 directe omgeving van de panden.
- 215 D66 wil dat er een accuraat overzicht komt van welke bedrijfs- en kantoorpanden er in Den

216 Haag en in de regio leegstaan en gehuurd kunnen worden. Omdat leegstand al snel voor
217 een verpauperd beeld zorgt, is het een goed idee om leegstaande ruimtes aan starters of
218 startende kunstenaars te verhuren, desnoods onder gunstige voorwaarden en voor beperkte
219 tijd.

220 Bij gemeentelijke planvorming zoals bij de Binckhorst en bij Den Haag als cultuurstad (nieuw
221 muziekcentrum, initiatief culturele hoofdstad 2018) moet al in een vroeg stadium rekening
222 worden gehouden met kansen voor bedrijvigheid. Ondernemers moeten – ook letterlijk – de
223 ruimte krijgen in de plannen. Om de creatieve economie een impuls te geven, bevordert de
224 overheid dat oude (industrie)panden een nieuw leven krijgen als bedrijfsverzamelgebouw
225 voor ontwerpers, designers en kunstenaars (denk aan Binckhorst en Laakhavens). De
226 Caballerofabriek is hiervan een prima voorbeeld.

227 Ontwikkel eerst het Beatrixkwartier – ook door over de Utrechtsebaan heen te bouwen – als
228 kantoorlocatie vlakbij het centrum. Pas daarna is ontwikkeling van de ‘Haagse Zuidas’ bij
229 Ypenburg aan de orde.

230 **2.3 Aantrekkelijke stad om in te werken en te leven**

231 Een aantrekkelijke stad kenmerkt zich door een uitstekend woon-, winkel- en werkklimaat,
232 veel groen, een inspirerend cultuuraanbod en goede voorzieningen voor sport en recreatie.
233 Dit zijn elementen die zwaar tellen voor ondernemers, bewoners en bezoekers.

234 Toerisme en uitgaan worden steeds belangrijkere economische activiteiten die voor veel
235 werkgelegenheid zorgen, ook voor lageropgeleiden (horeca, detailhandel, transport). D66 wil
236 de stad aantrekkelijker maken voor bewoners en toeristen. Voor strandtenthouders moet de
237 mogelijkheid worden gecreëerd om het jaar rond te exploiteren. Ook dient de haven in
238 gebruik te blijven en wil D66 dat de mogelijkheden voor een congrescentrum, een
239 poppodium (à la Heineken Music Hall), een sportcentrum in het Zuiderpark en watersport in
240 Scheveningen worden onderzocht. Horeca-ondernemers in het centrum worden
241 gestimuleerd om gebruik te maken van hun nachtvergunning zodat het nachtleven ook ver
242 na middernacht nog bruist. Het uitgaansleven wordt versterkt met een nieuwe grote
243 discotheek in de binnenstad.

244 Iedereen draagt zijn steentje aan de stad bij. Voor hen die werken, bestaat deze investering
245 primair uit hun baan. Zij die niet aan het arbeidsproces deelnemen, kunnen op andere wijze
246 bijdragen aan het versterken van de sociale structuur van de stad. Onder de huidige
247 economische omstandigheden is het letterlijk alle hens aan dek. Dit betekent dat jongeren
248 werken óf leren, dat mensen zonder werk werk krijgen aangeboden, dan wel op een andere
249 manier maatschappelijk actief zijn, bijvoorbeeld door vrijwilligerswerk.

250 Den Haag moet nadrukkelijker de ‘Koninklijke kaart’ spelen. Zo kunnen de Koninklijke stallen
251 worden opengesteld voor het publiek en als trouwlocatie. Paleis Noordeinde zou vaker
252 kunnen schitteren als locatie voor publieksvoorstellingen en uitvoeringen (zoals concerten).
253 Bovendien met er een ceremoniële wisseling van de wacht bij paleis Noordeinde komen.
254 Deze ceremonie biedt een mooi fotomoment, net zoals bij Buckingham Palace..

255 De winkelgebieden in het centrum moeten beter met elkaar verbonden worden door fysieke
256 ingrepen en betere bebording. De Denneweg, het Noordeinde, het Hofkwartier, Buurtschap
257 2005 en de Wagenstraat/Chinatown moeten ook ontsloten worden voor bezoekers die de
258 weg in Den Haag nog niet zo goed kennen. Er moet een aantal hoofdlooproutes door het
259 centrum komen en er moet meer aandacht worden besteed aan beheer, inrichting en
260 onderhoud van die plekken in Den Haag waar veel bezoekers komen.

261 Het sfeervol (en zo energiezuinig mogelijk) aanlichten van pleinen, standbeelden, bruggen
262 boven grachten en gevels van beeldbepalende gebouwen verhoogt de aantrekkingskracht
263 van Den Haag. Goede verlichting zorgt bovendien voor meer veiligheid als het donker is.

264 Tussen het Centraal Station en Madurodam moet er eindelijk een bootverbinding komen (zo
265 mogelijk met elektrische fluisterbootjes). Hiervoor moet wel de brug over de Dr. Kuypersstraat
266 worden verhoogd (D66 heeft hiervoor een initiatiefvoorstel ingediend).

267 Den Haag heeft nog steeds een beperkt hotelaanbod: de gemeente moet juist in deze tijd
268 het hotelaanbod op peil helpen brengen voor een straks weer aantrekkende economie.

269 **2.4 Den Haag internationale stad**

270 Den Haag is een internationale stad, waarin ieder individu en elke groep een plezierig thuis
271 moet kunnen vinden. Expats zijn welkom in Den Haag en mede beeldbepalend voor onze
272 stad. D66 wil dat expats en hun werkgevers door middel van gerichte activiteiten bij Den
273 Haag worden betrokken; hun ideeën en voorstellen leveren een verfrissende bijdrage aan
274 het verbeteren van de stad.

275 D66 wil dat Den Haag zich manifesteert als 'easy settle city': expats die naar Den Haag
276 komen, moeten bij de Xpatdesk van de gemeente in één dag alle vergunningen en
277 voorzieningen kunnen regelen, van parkeervergunning tot huisarts.

278 Den Haag heeft de kwaliteiten van een wereldstad in huis. Daarom moet de stad tweetalig
279 worden: wie tijdelijk in Den Haag verblijft, moet overal met Engels terecht kunnen. Dat geldt
280 onder meer voor het openbaar vervoer, de gemeente (voor het aanvragen van een
281 vergunning) en de politie (voor het doen van een aangifte). Echter, wie zich blijvend in Den
282 Haag wil vestigen, moet de Nederlandse taal beheersen.

283 **2.5 Vertel de wereld hoe mooi Den Haag is**

284 De gemeente moet de promotie van Den Haag in de komende jaren voortzetten, om zo de
285 positieve punten van de stad onder de aandacht te brengen en op die manier bedrijven en
286 bezoekers aan te trekken. Hierbij moet de gemeente niet alleen de doelgroepen buiten
287 Nederland, maar ook de doelgroepen binnen Nederland nadrukkelijker aanspreken.

288 In die promotie moet Den Haag als aantrekkelijke stad om te wonen, te werken en te
289 recreëren geafficheerd worden. Niet alleen werkgevers, ook werknemers en bezoekers
290 moeten zich hier immers thuis voelen. Het onder de aandacht brengen van het grote
291 culturele aanbod en de uitgaansmogelijkheden in de stad is daarom ook van belang. Een
292 aantrekkelijke site met het aanbod op cultureel vlak, die ook beschikbaar is in het Engels, is
293 een noodzaak. De gemeente moet het promotiebeleid bundelen met gemeenten in de regio.
294 D66 wil dat Den Haag en de andere G4-steden Amsterdam, Rotterdam en Utrecht elkaar
295 niet beconcurreren maar in plaats daarvan samenwerken ter versterking van de onderlinge
296 samenhang en de internationale concurrentiepositie.

297

298 **3. CULTUUR – Onmisbare bron van inspiratie en creativiteit**

299 **Een hoogwaardig cultureel aanbod is essentieel voor de aantrekkingskracht van Den**
300 **Haag. Daarvoor is een uitmuntende programmering op de Haagse podia en musea**
301 **vereist en dienen de ontplooiingsmogelijkheden voor aanstormend en gearriveerd**
302 **talent op orde te zijn. Het gemeentelijk kunst- en cultuurbeleid moet zich richten op**
303 **het creëren van goede faciliteiten voor (jong) talent en (amateur)kunst en op het**
304 **versterken van de zichtbaarheid van het in Den Haag aanwezige culturele aanbod. Het**
305 **cultuurbeleid en de financiering daarvan dienen transparant te zijn.**

306 **3.1 Stimuleer de Haagse cultuur**

307 Daar waar mogelijk dient cultuur als aanjager van stedenbouwkundige ontwikkelingen te
308 worden ingezet. D66 steunt daarom de nieuwbouw aan het Spuiplein. Het is noodzakelijk dit
309 deel van de binnenstad aantrekkelijker te maken door de culturele activiteiten op en rond het
310 Spuiplein te intensiveren. Dit kan gedaan worden door het Dans- en muziekcentrum te
311 combineren met het Conservatorium en een congresaccommodatie. Het nieuwe centrum
312 moet passen in de omgeving. De begane grond en de omliggende gevelwanden moeten een
313 open en uitnodigend aanzien krijgen en door een publieke bestemming bijdragen aan een
314 levendig Spuiplein.

315 Haags cultureel talent moet worden behouden en gestimuleerd. Den Haag moet daartoe
316 zorg dragen voor 'broed- en groeiplaatsen' voor artiesten en kunstenaars. De Binckhorst is
317 daarvoor heel geschikt. Het is daarbij van belang niet alleen een gemeentelijk kunst- en
318 cultuurbeleid te voeren, maar ook een kunstenaarsbeleid te ontwikkelen, want voor kunst
319 zijn kunstenaars nodig. Naast het beschikbaar stellen van subsidie voor jong talent, moeten
320 ook vervoltrajecten worden gesubsidieerd.

321 Het aantal ateliers en goedkope expositie- en oefenruimtes voor (amateur)kunstenaars moet
322 worden uitgebreid.

323 Bij de verdeling van cultuurbudgetten en subsidies vindt D66 het belangrijk dat mede wordt
324 gekeken naar de overige inkomsten zoals kaartverkoop, stoelbezetting, sponsoring en
325 zaalverhuur. Cultureel ondernemerschap moet immers worden beloond.

326 **3.2 Meer contact tussen de culturele instellingen en de lokale scene**

327 Het leggen van verbindingen tussen de professionele en de recreatieve kunstbeoefening
328 biedt grote kansen. Hierbij kan men denken aan het gebruiken van de faciliteiten van de
329 professionals, aan masterclasses en aan gemeenschappelijke producties. Zo'n verbinding
330 stimuleert jonge mensen in te zetten op hun ambities en schept een veel levendiger *scene*.

331 D66 wil aandacht voor de tweederde meerderheid van amateurkunstenaars die niet
332 georganiseerd is: deze groep dient in beeld gebracht te worden. Goede aansluiting tussen
333 de georganiseerde en niet-georganiseerde amateurkunstenaars is van grote betekenis voor
334 de voeding van de culturele top en versterkt de kansen voor Den Haag als Culturele
335 Hoofdstad.

336 Het door de verhuizing van de Amerikaanse ambassade vrijkomende pand van architect
337 Breuer kan behouden blijven. D66 wil dat het gebouw zodanig wordt aangepast dat het
338 uitnodigt om het te bezoeken. Een mogelijke invulling kan bestaan uit een museum.

339 D66 is voorstander van een Huis van de Democratie, waar een nieuw te vormen Haags
340 debatcentrum onderdeel van uitmaakt.

341 **3.3 The Hague = the place to be**

342 D66 onderschrijft de ambitie om Culturele Hoofdstad 2018 te worden. De investeringen voor
343 Culturele Hoofdstad 2018 moeten rendabel en duurzaam zijn, ook als de keuze op een
344 andere stad valt. Hiervoor moet draagvlak worden gecreëerd bij de inwoners en de
345 instellingen van Den Haag.

346 In Den Haag zijn ongeveer 140 verschillende nationaliteiten met evenzoveel culturen
347 ondergebracht. Dit moet expliciet in het Haagse cultuurbeleid en in de kandidaatstelling voor
348 de Culturele Hoofdstad 2018 tot uitdrukking komen.

349 Den Haag kan zich, door middel van stads promotie en het UIT bureau, meer als kunststad
350 profileren. Het is van belang hierbij gebruik te maken van de bestaande instellingen. D66 wil
351 meer en beter gespreid, gebruik maken van de binnenstad voor festivals en optredens. De
352 gemeente dient samenwerking tussen de bestaande (grote) instellingen te faciliteren.

353

354 D66 is voorstander van het plaatsen van kunst in de buitenruimte. Dit is in veel wijken een
355 goede manier om kunst en cultuur op straat te brengen. Bij nieuwbouw wordt opnieuw een
356 norm ingevoerd om 1 procent van het bouwbudget te besteden aan kunst in de buitenruimte.

357

358 **4. WELZIJN, ZORG en SPORT – Actief en gezond leven, ook als**
359 **het wat minder gaat**

360 **Gezondheid is één van de belangrijkste factoren die mensen noemen als voorwaarde**
361 **om zich te kunnen ontplooiën. Ook hierbij vertrouwt D66 op de eigen kracht van**
362 **mensen. Maar wie ondersteuning nodig heeft, moet daarvoor de mogelijkheden ter**
363 **beschikking krijgen.**

364 **D66 stimuleert een gezonde leefstijl .Voldoende welzijns- en sportvoorzieningen van**
365 **goede kwaliteit zijn essentieel voor wijken waarin bewoners zich thuis kunnen voelen.**
366 **Hierbij dient rekening te worden gehouden met de diversiteit van de bevolking.**

367 **Gezondheidszorg moet dicht in de buurt worden aangeboden en van uitstekende**
368 **kwaliteit zijn. Wijken met een bovengemiddelde gezondheidsachterstand krijgen extra**
369 **aandacht.**

370 **4.1 Welzijn en gezondheid**

371 Het welzijnswerk moet dicht bij de bevolking staan en vraaggericht werken. Het bestaande
372 beleid wordt voortgezet: de organisaties moeten per stadsdeel opereren en de
373 productafspraken dienen per stadsdeel te worden gemaakt. Het centraal regelen van
374 personeel, ICT, huisvesting en administratie is kostenbesparend en verdient daarom
375 aanbeveling.

376 Welzijnsorganisaties hebben een belangrijke signalerende en activerende taak, ook waar het
377 om gezondheidsproblemen gaat. Veel mensen die daadwerkelijk ondersteuning nodig
378 hebben, komen daar immers vaak zelf niet om vragen en worden ook nog eens moeilijk
379 bereikt. Voor het verbeteren van zowel welzijn als gezondheid zet D66 in op een
380 preventiegerichte aanpak waarbij vrijwilligersorganisaties, buurtopbouwwerk,
381 welzijnsinstellingen, wijkgezondheidscentra, huisartsenposten en (psychiatrische)
382 zorginstellingen samenwerken. Daarmee blijven we zo dicht mogelijk bij de leefwereld van
383 mensen. Wijken met bovengemiddelde gezondheidsachterstanden krijgen extra aandacht.
384 Voorts is D66 voorstander van de vorming van multidisciplinaire gezondheidscentra op
385 wijkniveau.

386 Scholen en maatschappelijke instellingen kunnen beter samenwerken. Dit draagt bij aan de
387 sociale cohesie in een buurt en leidt tot beter gebruik van de beschikbare locaties. De brede
388 buurtschool is hiervan een goed voorbeeld.

389 De armoedemonitor moet de oorzaken van armoede in kaart brengen. Voor D66 zijn
390 onderwijs en werk de middelen om aan armoede te ontsnappen. Kinderen die in arme
391 gezinnen opgroeien, moeten alle kansen krijgen.

392 Ouderen blijven langer op zichzelf wonen. Een actief leven helpt hierbij. D66 stimuleert
393 ouderen om als vrijwilliger aan de slag te gaan en spreekt de organisatiekracht van ouderen
394 aan. Het netwerk van passend aanbod voor dit vrijwilligerswerk moet ondersteund worden.

395 In het beleid van het huidige College is de cliënt uit beeld geraakt. De gemeente moet
396 nadrukkelijk toezien op de kwaliteit van de dienstverlening van de contractpartners die de
397 WMO uitvoeren. Contractpartners moeten hun werknemers betalen conform de geldende

398 CAO. Transparantie over aanpak, behaalde resultaten en cliëntgerichtheid dragen bij aan
399 een effectieve en efficiënte uitvoering van de WMO. Cliëntenraden dienen hierin een
400 belangrijke rol te houden.

401 De Steunpunten Mantelzorg, bedoeld voor de mensen die mantelzorg geven, moeten in
402 stand blijven. Met een goed gebruik van het persoonsgebonden budget moet worden
403 voorkomen dat mantelzorgers worden overbelast: wanneer eerst professionele hulp is
404 geregeld, kan ondersteuning van familie en vrienden een echte aanvulling zijn en verwordt
405 deze niet tot een noodzaak. De gemeente wijst cliënten op de mogelijkheden hiervoor.

406 Voor gehandicapten, ouderen en voor mensen met kinderwagens is de toegankelijkheid van
407 gebouwen van groot belang. De gemeente moet daarin het goede voorbeeld geven door alle
408 gemeentelijke gebouwen en andere openbare voorzieningen goed toegankelijk te maken.
409 De gemeente kan door het instellen van een keurmerk ook bedrijven stimuleren dit te
410 realiseren.

411 **4.2 Jeugd en jongeren**

412 D66 kiest ervoor om jongeren op een positieve en volwassen manier te benaderen door hen
413 aan te spreken op hun verantwoordelijkheden als (jonge) burgers en op het ontwikkelen van
414 hun talenten. Een goede opvoeding en goed en uitdagend onderwijs (inclusief het
415 tegengaan van verzuim) zijn daarbij belangrijke instrumenten. Voorts zet D66 in op
416 deelname van jongeren aan sport en cultuur. Overlast en criminaliteit door jongeren moeten,
417 daar waar ze aan de orde zijn, uiteraard worden aangepakt.

418 Het jongerenbeleid moet worden afgestemd op het voorkomen van schooluitval en op het
419 bieden van alternatieven voor het veroorzaken van overlast. Samenwerking met scholen,
420 sportorganisaties en politie biedt nieuwe mogelijkheden en is daarom gewenst. Activiteiten
421 moeten op momenten worden georganiseerd dat de behoefte het grootst is: in de avonden,
422 weekeinden en vakanties. Dat geldt ook voor de openingstijden van wijk- en buurtcentra.

423 **4.3 Alcohol, drugs en gokken**

424 D66 wil een actief preventiebeleid voeren om alcohol-, drugs- en gokverslaving tegen te
425 gaan. Verslaafden moeten soepel worden doorgeleid naar de hulpverlening. Het
426 drankgebruik van kinderen onder de 18 jaar moet in Den Haag drastisch verminderen. Dit
427 moet plaatsvinden door voorlichting en goede samenwerking met scholen, horeca en
428 hulpverleners. De preventieprojecten voor scholieren opgezet door de GGD en
429 verslavingszorginstellingen in samenwerking met scholen zijn een belangrijk instrument en
430 moeten in stand blijven.

431 Drugsgebruikersruimten moeten komen op de plaatsen waar de meeste gebruikers zijn. De
432 zogenoemde 'long stay'-centra moeten worden verspreid over de stad. Hulpverlening en
433 sociale begeleiding worden gecombineerd met verstrekking. Door het succes van de 'long
434 stay'-centra neemt de behoefte aan gebruikersruimten af. Dit biedt de mogelijkheid om de
435 gebruikersruimte aan het Van der Vennepark te sluiten.

436 Het Nederlandse softdrugsbeleid werkt over het algemeen goed. De gemeente moet een
437 stap verder zetten om de coffeeshops uit de illegale sfeer te krijgen. Den Haag kan en wil als
438 proeftuin functioneren voor de geleidelijke invoering van legalisering van softdrugs. Zolang
439 de legalisering nog op zich laat wachten, zijn de coffeeshops het beste alternatief. De teelt
440 en levering van softdrugs aan coffeeshops moet worden gereguleerd. Eventuele overlast

441 van coffeeshops in de directe omgeving moet bestreden worden. Het oprollen van
442 wietplantages en verkooppunten bij mensen thuis is een noodzaak vanwege de overlast.
443 Coffeeshops die zich niet aan de gemeentelijke regels houden moeten worden gesloten.

444 **4.4 Den Haag sportstad**

445 Sport en bewegen zijn van belang voor een gezonde levensstijl. Voor elke Hagenaar hoort
446 daarom in het eigen stadsdeel gelegenheid te zijn voor (buiten)sport, al dan niet in
447 clubverband. Waar nodig zullen de voorzieningen daarvoor moeten worden gecreëerd.
448 Bestaande verenigingen krijgen een impuls doordat de OZB voor hun accommodaties wordt
449 afgeschaft. Het aantal skateroutes in Haagse parken wordt uitgebreid.

450 Breedte- en topsport versterken elkaar. Verenigingen die in de hoogste klasse spelen,
451 vormen een visitekaartje voor de stad en dienen als doorgroeimogelijkheid voor
452 getalenteerde sporters te worden ondersteund. Sportverenigingen en scholen moeten meer
453 samenwerken.

454 Door het vertrek van ADO Den Haag uit het Zuiderpark is er ruimte vrijgekomen voor het
455 bouwen van een sportcampus met een topsporthal. Door de sportcampus krijgt de Haagse
456 topsport weer een eigen huis.

457 D66 is voorstander van een sterk ADO Den Haag. Daarom waren wij voor de bouw van het
458 stadion. ADO dient nu zelf te zorgen voor inkomsten door de eigen organisatie te
459 professionaliseren en evenementen, concerten en andere sportwedstrijden (bijvoorbeeld
460 cricket, hockey) te organiseren. De gemeente moet het financiële toezicht handhaven.

461 D66 wil dat Den Haag structureel meer topsportevenementen gaat organiseren, zoals
462 Upgrade Siemens Open (Tennis), beachvolleybal en zeilcompetities. De gemeente moet
463 zich actief inzetten bij het binnenhalen van de Olympische Spelen in 2028, opdat ook
464 onderdelen in Den Haag kunnen plaatsvinden.

465 Scheveningen vormt een ideale uitvalsbasis voor grote internationale zeilevenementen zoals
466 de North Sea Regatta. Ook de Volvo Ocean Race kan Scheveningen aandoen. De haven
467 moet daarop zijn toegerust. D66 ziet kansen in de aanleg van een duurzame jaarrond
468 jachthaven.

469

470 **II. ...IN HARMONIE MET JE OMGEVING...**

471 **5. STADSONTWIKKELING en GROEN – *De kwaliteiten van de stad*** 472 ***koesteren***

473 **Den Haag is een moderne wereldstad aan zee, een stad van overheidsbestuur, grote**
474 **bedrijven en internationaal recht. Een stad waarin het goed wonen, werken en**
475 **recreëren is, dankzij het vele groen, het waardevolle stadsbeeld, de compactheid en**
476 **het grote culturele aanbod. Kortom, een stad om zuinig op te zijn! D66 wil deze**
477 **krachtige kenmerken samen met de bewoners versterken. Daarnaast wordt het voor**
478 **nieuwkomers, creatievelingen, midden- en hogere inkomens aantrekkelijk zich in Den**
479 **Haag te vestigen.**

480 **5.1 Kwaliteit gaat boven kwantiteit**

481 Plannen voor nieuwbouw moeten voldoen aan strenge kwaliteitseisen. Bouwen mag niet ten
482 koste gaan van de kwaliteit van de omgeving en het groen maar moet deze juist versterken.
483 In tegenstelling tot het huidige College vindt D66 dat de hoeveelheid te bouwen woningen
484 niet een in beton gegoten vertrekpunt mag zijn. Kwaliteit gaat altijd boven kwantiteit, ook als
485 dat ertoe leidt dat er minder woningen kunnen worden gebouwd. D66 wil dat de
486 Structuurvisie 2020 binnen deze kaders wordt uitgevoerd.

487 Goede manieren om het aantal woningen in de stad te vergroten zijn het bouwen boven
488 wegen, op leegstaande terreinen, bovenop bestaande gebouwen ('optoppen'), het
489 vervangen van bestaande bebouwing door een groter of hoger volume, wonen boven
490 winkels, het gebruik van leegstaande kantoren als studentenflats en van lege fabrieken als
491 creatieve broedplaatsen.

492 Nieuwbouwplannen moeten resulteren in een gezonde en plezierige leefomgeving. Dat
493 betekent dat (tenminste) aan de wettelijke milieunormen wordt voldaan (geluid, luchtkwaliteit
494 en veiligheid rond tankstations) en dat de inrichting van de openbare ruimte veilig en
495 uitnodigend is. Voorts wordt er duurzaam en toekomstvast gebouwd (duurzame materialen,
496 energieneutraal en eenvoudig aan te passen). Parkeren vindt op eigen terrein en zoveel
497 mogelijk ondergronds plaats. Er wordt niet gebouwd in of aan de randen van het groen of de
498 duinen. Versterking van het groen en de ecologische verbindingzones is een belangrijk
499 uitgangspunt. Dat geldt eveneens voor het realiseren van buitenruimte en bergingen bij
500 iedere woning.

501 Specifiek voor hoogbouw is het van belang dat plannen zorgen voor menging van functies
502 (kantoren, wonen, horeca e.d.) zodat er meer levendigheid in een wijk ontstaat. We willen
503 geen monomane kantoorwijken waar mensen zich na kantoortijd onveilig voelen op de
504 uitgestorven straten. De begane grond moet daarom aantrekkelijk worden ingericht zodat er
505 een prettig en veilig verblijfsklimaat voor passanten ontstaat.

506 Hoogbouw wordt geconcentreerd in het Beatrixkwartier, rond en boven de Utrechtsebaan, bij
507 het Centraal Station en op de Binckhorst. Deze locaties worden eerst ontwikkeld voordat een
508 'Haagse Zuidas' bij Ypenburg aan de orde is. Er komt geen hoogbouw in de kuststrook
509 (Kijkduin, Scheveningen) en als er toch gebouwd wordt, dan hooguit tot boomhoogte. Goede

510 inpassing van hoogbouw in de directe omgeving en in het bestaande stadsbeeld is van het
511 grootste belang.

512 **5.2 Het stadsbeeld beschermen maar niet bevriezen**

513 D66 vindt dat in beschermde stadsgezichten ontwikkelingen mogelijk zijn voor zover de
514 historische, stedenbouwkundige en architectuur-historische waarden behouden blijven. In
515 beschermde stadsgezichten is de menselijke maat de norm. Hogere bebouwing is er
516 mogelijk met maximaal twee verdiepingen of tot 50% boven de gemiddelde hoogte van de
517 bestaande omgeving. Het instrumentarium voor de bescherming van beeldbepalende of
518 monumentale panden en stadsgezichten wordt aan een grondig onderzoek onderworpen.

519 Welstandstoezicht is nodig voor de aantrekkingskracht van het stadsbeeld. Versoepeling
520 mag er niet toe leiden dat het stadsbeeld wordt aangetast. De Welstandscommissie wordt
521 gehandhaafd, inclusief de transparante beraadslaging en advisering. Verruiming van een
522 woning door middel van een dakopbouw is mogelijk indien de architectuur harmonieert met
523 de bestaande woningen. De ervaringen met het huidige beleid worden geëvalueerd.

524 **5.3 Revitaliseer bestaande wijken**

525 D66 gelooft in de veerkracht van stadswijken. Buurten kunnen zichzelf aan hun haren uit het
526 moeras trekken. Oudere wijken als de Schilderswijk, Stationsbuurt en Rustenburg-Oostbroek
527 bieden enorme kansen voor studenten, starters, yuppen e.d. De gemeente moet zich vooral
528 richten op goed beheer van de openbare ruimte, behoud van kleinschalige bedrijvigheid
529 (economie, levendigheid), het opsporen van hennepkwekerijen en overbewoning en het
530 actief aanschrijven van eigenaren met de verplichting om achterstallig onderhoud weg te
531 werken.

532 Soms is het goed om de gewenste ontwikkeling op gang te helpen met kleinschalige
533 stedenbouw. Dat werkt beter dan grootse en meeslepende visies of het bestempelen van
534 een wijk als 'achterstands- of saneringsgebied'. Dat ontmoedigt mensen alleen maar om er
535 te investeren in huizen, bedrijfjes en restaurants. De gemeente moet laten zien dat zij
536 vertrouwen in de toekomst van deze buurten heeft door particuliere woningverbetering te
537 stimuleren en een opwaartse spiraal op gang te brengen (wijktheater, buurtpark, inrichting
538 pleinen, e.d.). Met een terugkoopgarantie kunnen met name starters worden verleid om in
539 deze wijken te investeren.

540 **5.4 Koester het groen**

541 Den Haag is een mooie groene stad. Uit de Stadsenquête blijkt dat maar liefst 98% van de
542 bewoners daaraan hecht. Parken en bomen zijn de groene levensaders van de stad. D66 wil
543 daarom het groen koesteren en versterken en zet in op zo groot mogelijke aaneengesloten
544 groengebieden, met behoud en ontwikkeling van natuur- en cultuurhistorische waarden. De
545 toegankelijkheid en de beleving van groen neemt toe door waar mogelijk hekken weg te
546 halen.

547 Groen moet vanaf de openbare weg zichtbaar en toegankelijkheid zijn. De woonomgeving
548 wordt vergroend met zoveel mogelijk bomen, daktuinen en groen- en speelvoorzieningen, bij
549 voorkeur met een actieve rol van de bewoners bij het beheer. Bomen die dood zijn gegaan,
550 worden zo snel mogelijk vervangen. D66 wil dat de achterstand in het herplanten (4000
551 bomen) snel wordt weggewerkt en daar bovenop 2000 extra bomen worden geplaatst.
552 Bewoners kunnen plekken voordragen waar de bomen worden geplant.

553 De stadsecoloog wordt van meet af aan betrokken en adviseert de inwoners en de
554 gemeenteraad over de consequenties van nieuwbouwplannen. Het belang van het groen
555 moet zwaarder meewegen in de stadsontwikkeling.

556 **5.5 Wonen: sociaal waar nodig, wervend waar mogelijk**

557 Bij nieuwe projecten mag flexibeler worden omgegaan met de norm van 30% sociale
558 woningbouw, dus niet in ieder bouwplan of masterplan hoeft dezelfde rigide norm te gelden.
559 Als geheel telt de stad nu veel meer sociale woningen dan voor de doelgroep nodig is. De
560 flexibele invulling mag in ieder geval gelden totdat we weer op de norm zitten en zolang voor
561 eenieder die daarop is aangewezen maar een sociale huurwoning beschikbaar is.

562 De gemeente moet met woningbouwcorporaties afspraken maken over het aantal woningen
563 dat jaarlijks in bepaalde wijken beschikbaar komt voor bepaalde inkomensgroepen en
564 huishoudens. Om 'scheefwonen' (hoge inkomens in goedkope huurwoningen) tegen te gaan
565 en doorstroming vanuit sociale huurwoningen te stimuleren, is D66 voorstander van het
566 bouwen van goedkope koopwoningen voor starters.

567 Om midden- en hogere inkomens, talentvolle nieuwkomers en expats te huisvesten moeten
568 er meer woningen worden gebouwd met een tuin of een andere goede buitenruimte. Het
569 huidige accent op appartementen leidt ertoe dat Den Haag te zeer een stad van 1- en 2-
570 persoonshuishoudens wordt.

571 Ook moet er meer worden gebouwd voor 'collectief individueel wonen'. Groepswonen kan
572 worden ingericht op basis van leeftijd, etniciteit of seksuele voorkeur.

573

574 **5.6 Verbeter de masterplannen**

575 **5.6.1 Vlietzone**

576 De Vlietzone heeft baat bij een forse kwaliteitsimpuls. Om als ecologische verbindingzone
577 tussen het Groene Hart en Midden-Delfland te kunnen dienen, is bij voorkeur langs de Vliet
578 een aaneengesloten groengebied met een doorgaande fietsroute nodig. Het gebied leent
579 zich meer voor grondgebonden woningen en kleine appartementengebouwen in het groen
580 dan voor 'stedelijk wonen in hoge dichtheid'. Ter wille van de identiteit van het gebied
581 moeten de waardevolle cultuurhistorische elementen zoveel mogelijk worden gehandhaafd.

582 **5.6.2 Lozerlaan**

583 Het aaneengesloten groengebied van het Westland tot Kijkduin vormt een belangrijke
584 ecologische schakel en is tevens een belangrijk recreatiegebied. D66 wil niet dat door
585 bebouwing in het groen de eenheid van het groengebied wordt verstoord. De Lozerlaan is
586 een wenselijke barrière en buffer tussen de groenzone en de stad. Het beeld 'groen aan de
587 ene kant en bebouwing aan de andere kant' kan worden versterkt door de bebouwing aan
588 de kant van de stad te verdichten.

589 **5.6.3 Binckhorst**

590 De omvorming tot een moderne woon- en werkwijk is een goede ontwikkeling, maar de
591 plannen moeten op enkele punten worden aangepast. Voor de identiteit van het gebied moet
592 het industrieel erfgoed in de nieuwe wijk worden geïntegreerd. Dit kan leiden tot een lager
593 aantal woningen dan aanvankelijk was beoogd.

594 **5.6.4 Scheveningen**

595 D66 vindt dat de besluiten voor het voormalige Norfolkterrein moeten worden heroverwogen.
596 De bouw van een groot aantal woningen is een makkelijke keus, die altijd nog kan worden
597 gemaakt. Woontorens van 100 meter hoog liggen op deze winderige plek al helemaal niet
598 voor de hand. Het terrein is uniek gelegen en biedt bijzondere mogelijkheden voor
599 watergebonden of recreatieve bedrijvigheid.

600 D66 is tegen de plannen voor een cruiseterminal aan het Zuiderstrand en het bouwen
601 van woningen op het Zuiderstrand. Deze tasten het weidse uitzicht en het authentieke
602 karakter van het Zuiderstrand onherstelbaar aan. Bovendien zijn de financiële
603 haalbaarheid en de risico's van dat plan onduidelijk. In plaats van een cruiseterminal ziet
604 D66 meer kansen in een duurzame jachthaven in combinatie met bijpassende
605 kleinschalige voorzieningen.

606 De omgeving van het Kurhaus moet in oude luister worden hersteld. Wanneer de Pier
607 op de huidige locatie wordt vernieuwd, moet deze harmoniëren met het Kurhaus.

608 **5.6.5 Kijkduin**

609 De duinen, de sportvelden en landgoed Ockenburg moeten één aaneengesloten
610 groengebied worden. Mogelijke bebouwing vindt zodanig plaats dat deze het landschap niet
611 verstoort maar daarin opgaat. Bouwen in de duinen is voor D66 niet acceptabel.
612 Woningbouw blijft beperkt tot de badplaats en de strook langs de doorgaande wegen. Het
613 masterplan wordt zodanig heroverwogen dat het karakter van kleinschalige familiebadplaats
614 behouden blijft. De verkeersaspecten moeten integraal onderdeel van de plannen zijn.

615 **5.7 Plannen niet van tevoren dichttimmeren**

616 De gemeente stelt bouwplannen voortaan op volgens een proces van
617 ontwikkelingsplanologie. De gemeente benadert de andere belanghebbenden met een
618 globale indicatie van wat zij op een locatie wil bereiken. Het eindbeeld moet voldoen aan
619 kwaliteitseisen; het staat niet bij voorbaat vast, maar is het resultaat van een proces.

620 Er wordt meer gebruik gemaakt van 3D-visualisaties, zodat de gevolgen van plannen voor
621 de omgeving inzichtelijker worden en de discussie daarover met bewoners en andere
622 belanghebbenden beter gevoerd kan worden.

623

624 **6. VERKEER en OPENBARE RUIMTE – Van A naar B, zo stil,**
625 **schoon en zuinig mogelijk**

626 **Mobiliteit hoort bij het moderne leven. Door de groei van het aantal inwoners en**
627 **bezoekers van Den Haag zal de verkeersdrukke sterk toenemen. Het verkeersbeleid**
628 **van D66 is daarom al jaren gericht op meer duurzaamheid en verbetering van de**
629 **infrastructuur. Met goede verkeersoplossingen behoudt Den Haag zijn kwaliteiten als**
630 **aantrekkelijke woonstad.**

631 **D66 vindt dat alle inwoners en bezoekers van Den Haag moeten worden gestimuleerd**
632 **om gebruik te maken van de fiets en het openbaar vervoer. Daarnaast moet het**
633 **autoverkeer worden beperkt en worden teruggedrongen uit woonwijken. In een**
634 **groene wereldstad aan zee past geen dominante positie van autoverkeer. D66**
635 **investeert in de fietsinfrastructuur, het openbaar vervoer en verbetering van**
636 **looproutes. Gevaarlijke verkeerssituaties rond tramlijnen moeten voortvarend worden**
637 **aangepakt. Maar ook de huidige en toekomstige knelpunten in het wegennet worden**
638 **aangepakt. Betere luchtkwaliteit en verkeersveiligheid en minder geluidshinder staan**
639 **daarbij voorop. De openbare ruimte biedt naast een goede infrastructuur ook een**
640 **groene omgeving en aangename verblijfplaats voor de inwoners van Den Haag.**

641 **6.1 Den Haag fietsstad**

642 Er moeten zo min mogelijk barrières zijn voor fietsers. Fietspaden moeten veilig, breed, goed
643 onderhouden en bij voorkeur geasfalteerd zijn met zo min mogelijk verkeerslichten. Bij
644 kruisingen met verkeerslichten worden voor fietsen wachttijdmeters geplaatst. Daarnaast
645 moet de wachttijd voor fietsers bij binnenstedelijke wegen worden verkort door extra groen
646 licht te geven aan fietsers. Als er wegwerkzaamheden zijn dan moet de fiets netjes een
647 omleiding krijgen die veilig is en fietsend kan worden afgelegd.

648 Het fietsgebruik moet in Den Haag tot 2020 groeien met 50%. Daarom is D66 voorstander
649 van veilige, snelle comfortabele fietsroutes in de stad en van buiten de stadsgrenzen richting
650 de binnenstad. Een aantal straten in het centrum moet fietsvriendelijker worden ingericht,
651 zoals de Stationsweg, de Wagenstraat, het Noordeinde, de Prinsestraat, de Denneweg, het
652 Lange Voorhout, de Anna Paulownastraat, maar ook straten als de Bankastraat, de
653 Fahrenheitstraat, de Goudenregenstraat, de Theresiastraat en de Prins Willemstraat. De
654 verbeteringen kunnen ten koste gaan van autoparkeerplaatsen.

655 Om fietsendiefstal te voorkomen, zijn duizenden stallingsplaatsen extra nodig in de
656 binnenstad (met name in de Grote Marktstraat), bij winkelcentra, woningen en bij OV-
657 voorzieningen. De huidige bewaakte fietsenstallingen moeten langer open blijven. D66 wil
658 laten onderzoeken onder welke voorwaarden de bewaakte fietsenstallingen gratis kunnen
659 worden gemaakt. Achtergebleven (sloop)fietsen worden van straat verwijderd en opgeslagen
660 in een Fiets Afhandel Centrale.

661 Wanneer het uitbreiden van het aantal veilige fietsbeugels bij woningen ten koste gaat van
662 parkeerplaatsen, moet dit zoveel mogelijk gebeuren op straathoeken. Dit is goed voor de
663 verkeersveiligheid doordat het voor alle verkeersdeelnemers makkelijker wordt om straten in
664 te kijken. Daarnaast moet de gemeente investeren in het plaatsen van veilige, afsluitbare
665 fietstrommels en in het verbouwen van leegstaande winkelpanden tot fietsenstallingen.

666 Schoolomgevingen en de routes er naar toe moeten zo worden ingericht dat kinderen veilig
667 en zelfstandig naar school kunnen lopen of fietsen en ouders ontmoedigd worden om hun
668 kinderen met de auto naar school te brengen.

669 D66 is voorstander van de aanleg van een fietspad vanuit Ypenburg naar het centrum van
670 Den Haag langs de Trekvliet.

671 D66 wil dat het gevaarlijke fietspad in de Grote Marktstraat wordt vervangen door een
672 'shared space'-gebied. Net als op het Binnenhof wordt de Grote Marktstraat een gebied
673 waar de voetgangers voorrang hebben en de fietsers hun snelheid moeten aanpassen aan
674 de drukte. Behalve tijdens drukke winkeldagen kunnen fietsers rustig doorfietsen.

675 **6.2 Den Haag OV-stad**

676 De kwaliteit en service van het openbaar vervoer worden verder verbeterd. D66 wil meer
677 schone en comfortabele voertuigen, veilige en overzichtelijke haltes en een betere
678 informatievoorziening. Het gebruik van het openbaar vervoer moet worden gestimuleerd
679 door het uitbreiden van de routes, de frequenties en de exploitatietijden. Daarmee zal het
680 gebruik van het OV toenemen en wordt het een goed alternatief voor de auto. De conducteur
681 moet terug op de tram.

682 Rondom Den Haag moeten er meer *Park & Ride* plekken komen. Het aantal
683 Randstadraillijnen kan worden uitgebreid met de lijnen 9, 1 en 11en worden doorgetrokken
684 naar Kijkduin en Scheveningen.

685 D66 wil dat er een 1 euroretour wordt ingevoerd om met de OV-chipkaart van en naar het
686 centrum te reizen.

687 De stations en haltes in Den Haag moeten schoon en van hoogwaardige kwaliteit zijn. Het
688 navervoer – met bussen, tuktuks, fietsen en te voet – moet perfect geregeld zijn. Voor taxi's
689 worden strikte kwaliteitscriteria verplicht gesteld.

690 Er moet een frequente en makkelijke OV-verbinding komen naar Rotterdam/The Hague
691 Airport.

692 **6.3 Den Haag goed bereikbaar met auto**

693 De belangrijkste auto-ingang van Den Haag, de Utrechtsebaan, moet niet dichtslippen. Dit
694 kan worden bereikt door de bestaande wegen te verbeteren die tezamen de Internationale
695 Ring gaan vormen en daarnaast te investeren in meer *Park & Ride* voorzieningen.

696 De Internationale Ring moet waar financieel en ruimtelijk mogelijk als tunnel worden
697 aangelegd, met name op de Noordwestelijke Hoofdroute. Door de verbetering van de ring
698 wordt het makkelijker om de stad in te komen of te verlaten en wordt de verkeersoverlast
699 voor de hele stad zoveel mogelijk beperkt. Verkeersdeelnemers die naar een ander gedeelte
700 van de stad willen, doen er goed aan gebruik maken van het openbaar vervoer of de fiets.
701 Het gebruik van de auto blijft mogelijk, maar leidt tot een fors langere reistijd.

702 In Den Haag moet dynamisch verkeersmanagement worden ingevoerd. Daardoor ontstaan
703 er groene golven, verbetert de doorstroming en staan auto's niet onnodig stil. Na 22.00 uur
704 kunnen de meeste verkeerslichten op knipperen worden gezet.

705 D66 is voorstander van een autoluwe binnenstad. Dit zorgt naast minder milieudruk ook voor
706 een attractief centrum met een plezierig verblijfsklimaat.

707 D66 heeft tegen het Verkeer Circulatie Plan (VCP) gestemd omdat het plan de
708 verkeersdrukke en de luchtverontreiniging niet oplost maar verplaatst. De Laan Copes van
709 Cattenburch moet geen onderdeel uitmaken van de CentrumRing. Deze weg moet alleen
710 worden gebruikt voor ontsluiting van de aanliggende wijken. De CentrumRing moet gebruik
711 maken van Noordwestelijke Hoofdroute. D66 wil dat het VCP na een jaar wordt geëvalueerd.

712 Elke wijk moet een wijkverkeersplan krijgen waarin duidelijk is aangegeven hoe de straten
713 moeten worden gebruikt (maximaal 30km per uur of 50km per uur), hoe de
714 verkeersveiligheid wordt vergroot en hoe het parkeerprobleem wordt aangepakt. Deze
715 plannen moet de gemeente samen met de burgers opstellen.

716 Verkeerveiligheid in Den Haag kan worden verbeterd door het vervangen van (onveilige)
717 kruispunten door rotondes. Doorgaand goederenvervoer en auto's uit het Westland moeten
718 om Den Haag heen rijden

719 Ruimte is schaars en mobiliteit kost veel ruimte. D66 bepleit het dubbel gebruik van ruimte
720 (onder- of bovengronds) voor wegen, openbaar vervoer en parkeren.

721 **6.4 Parkeren voortvarend aanpakken**

722 Onder het Malieveld kan een parkeergarage voor duizenden auto's worden aangelegd die
723 rechtstreeks toegankelijk is vanaf de Utrechtse baan. Met voetgangersuitgangen bij de Korte
724 Voorhout en het Centraal Station zijn bezoekers snel in het centrum of in de tram. Daardoor
725 is het mogelijk om de binnenstad verder autoluw te maken.

726 Het is belangrijk dat Den Haag een dekkend netwerk krijgt van oplaadvoorzieningen voor
727 elektrische voertuigen op groene stroom. De oplaadpunten moeten worden aangebracht bij
728 huizen, winkelcentra, (publieke) parkeergarages, taxistandplaatsen en bij het werk. De
729 eerste duizend inwoners van Den Haag die een elektrische auto kopen, krijgen van de
730 gemeente voor vijf jaar een gratis vaste parkeerplek in de buurt van hun woning waarbij zij
731 een oplaadpunt kunnen laten realiseren. De gemeente moet bedrijven (in het bijzonder
732 Haagse taxibedrijven) stimuleren om elektrische auto's aan te schaffen. Dit kan door
733 oplaadpunten aan te leggen en eventueel subsidies te verstrekken. D66 wil dat alle tuktuks
734 elektrisch worden zodra de oplaadvoorzieningen gereed zijn en de subsidies beschikbaar
735 komen.

736 Door de groei van het aantal autobezitters in Den Haag met ongeveer 15 procent zal er een
737 groot tekort ontstaan aan parkeerplekken en wordt de openbare ruimte nog meer vervuild
738 door auto's. Dit gaat ten koste van ruimte voor groen (bomen, plantsoenen, groenstroken) en
739 speelruimte voor kinderen. D66 vindt dat er voor jeugd en jongeren voldoende ruimte moet
740 zijn om buiten te spelen. Hiervoor zijn veilige speelplaatsen nodig. Waar verder geen andere
741 mogelijkheden beschikbaar zijn, mag dit ten koste gaan van parkeerplaatsen.

742 Doordat er in grote delen van de stad weinig extra ruimte is voor parkeren is D66
743 voorstander van het invoeren van betaald parkeren in wijken waar de parkeerdruk hoger is
744 dan 90%. Als door de invoering van betaald parkeren blijkt dat in aangrenzende wijken de
745 parkeerdruk ook hoger wordt dan 90 procent dan moet daar ook betaald parkeren worden
746 ingevoerd. De eerste vergunning en de bezoeker vergunning moet in heel Den Haag worden
747 verstrekt voor de kostprijs plus een bijdrage voor het parkeerfonds. De prijzen van de
748 tweede en volgende vergunningen nemen progressief toe, zodat het bezit van meerdere
749 auto's sterk wordt ontmoedigd.

750 D66 wil dat de opbrengsten van het betaald parkeren worden gestort in een parkeerfonds.
751 Dit fonds moet worden gebruikt voor de handhaving van foutparkeren en voor het creëren

752 van extra ondergrondse parkeerplaatsen. Bij nieuwbouwprojecten moeten voldoende
753 parkeerplekken op eigen terrein, bij voorkeur in pandig of ondergronds, worden gebouwd.
754 Afwijkingen van de parkeernorm moeten leiden tot hoge stortingen in het parkeerfonds.

755 Op fout parkeren moet strikt worden gehandhaafd, opdat de wegen bereikbaar blijven voor
756 de hulpdiensten en voor vuilniswagens en de trottoirs toegankelijk blijven voor voetgangers
757 en rolstoelgebruikers.

758

759 **7. MILIEU en DUURZAAMHEID – Nu verantwoordelijkheid nemen**
760 **voor een leefbare toekomst**

761 **Duurzaamheid is het sleutelwoord voor de toekomst. De komende jaren staan we voor**
762 **de uitdaging te werken aan een werkelijk duurzame stad. Dat betekent dat we het**
763 **gebruik van fossiele brandstoffen (olie, gas, steenkool) voor de productie van stroom,**
764 **voor ons vervoer en voor de verwarming van huizen en kantoren fors moeten**
765 **terugdringen. Daarmee kunnen we de klimaatverandering tegengaan en de**
766 **luchtkwaliteit verbeteren. Den Haag moet in 2050 klimaatneutraal zijn. Dat is een forse**
767 **ambitie. Behalve energie en luchtkwaliteit is daarbij ook afval een belangrijk thema.**
768 **Werken aan een schone wereld begint voor ons in Den Haag. De gemeente geeft**
769 **daarbij het goede voorbeeld.**

770 **7.1 Licht op groen voor energiebesparing en duurzame energie**

771 Den Haag moet inzetten op vermindering van het gebruik van niet-duurzame energie in de
772 gebouwde omgeving en op vermindering van het gebruik van niet-duurzame producten in de
773 bouw. Bij nieuwbouw wordt duurzaam bouwen voortaan verplicht. Bij bestaande woningen
774 moet de gemeente woningcorporaties, marktpartijen en bewoners stimuleren om
775 energiebesparende maatregelen te nemen (dubbel glas, isolatie, zonneboilers e.d.).

776 D66 streeft naar vergroting van het aandeel lokaal geproduceerde en kleinschalig
777 opgewekte energie. Met zonnepanelen, zonneboilers, kleine stedelijke windturbines, micro-
778 energiecentrales en vergistingsinstallaties kunnen bewoners zelf energie produceren. Verder
779 kunnen getijdencentrales, zee- en aardwarmtetechnieken en warmte- en koude-opslag in
780 grote bouwprojecten worden toegepast. Indien het voor het behalen van de
781 klimaatdoelstellingen noodzakelijk is, dan steunt D66 de oprichting van een duurzaam
782 gemeentelijk energiebedrijf.

783 D66 draagt (flexibele) zonnepanelen een warm hart toe. Met het oog op het stadsbeeld
784 vinden wij echter dat met name in beschermde stadsgezichten zonnepanelen alleen mogen
785 worden geïnstalleerd wanneer dit op een niet-verstorende wijze kan plaatsvinden.
786 Vergunningen voor het plaatsen van zonnepanelen worden tegen verlaagde legeskosten
787 verstrekt.

788 Het Haagse klimaatfonds biedt Haagse bedrijven en instellingen de mogelijkheid om hun
789 CO₂-uitstoot te compenseren met stortingen in een milieufonds. Deze gelden worden
790 vervolgens geïnvesteerd in lokale energiebesparingsprojecten die anders niet of niet zo snel
791 van de grond zouden komen. D66 is voorstander van uitbreiding van deze aanpak.

792 **7.2 De gemeente geeft het goede voorbeeld**

793 De gemeente moet zelf het goede voorbeeld geven en uitsluitend duurzame energie
794 gebruiken en anderen stimuleren dat ook te doen. Gemeentelijke gebouwen, ICT-
795 apparatuur, Haagse evenementen (Beatstad, Parkpop, e.d.) en het wagenpark van de
796 gemeente moeten duurzaam zijn. Dat kan onder meer door het stimuleren van elektrische
797 auto's, het aanleggen van elektrische oplaadpunten op groene stroom, het overgaan op
798 LED-verlichting en het installeren van zonnepanelen (ook op daken van scholen!).

799 In mei 2008 heeft de Taskforce Verlichting gerapporteerd dat de verlichting in Nederland
800 tussen nu en 2020 gemiddeld tot 30 procent energiezuiniger kan worden gemaakt. Dat geldt

801 ook voor verlichting in kantoren en openbare verlichting (op straat en pleinen). D66 steunt de
802 uitvoering van dit advies.

803 Meer dan de helft van het drinkwater wordt gebruikt voor zaken waarvoor geen duur schoon
804 water nodig is. Voor die helft zouden we ook gefilterd regenwater kunnen gebruiken,
805 bijvoorbeeld bij toiletspoeling, wasmachine, douche en tuinbesproeiing. Daarom wil D66
806 stimuleren om bij nieuwbouwprojecten passende voorzieningen hiervoor aan te leggen.
807

808 De gemeente heeft via haar vergunningverlenende bevoegdheid een belangrijke taak bij het
809 mogelijk maken van de productie van duurzame energie. Langs de snelwegen A4, A13 en
810 A12, in de Noordzee en op bedrijventerreinen moeten windmolens worden geplaatst. Op
811 hoge daken in de stad kunnen kleine windmolens worden geïnstalleerd.

812 **7.3 Schone lucht voor alle Hagenaars**

813 De gemeente heeft een belangrijke rol bij het schoner maken van de lucht in Den Haag. D66
814 vindt dat inwoners het recht hebben te weten wat er in de lucht zit die ze inademen. Dat kan
815 inzichtelijk gemaakt worden via de gemeentelijke website. Daarnaast moeten er weer
816 informatiepanelen over luchtkwaliteit komen. De panelen aan de Amsterdamse Veerkade -
817 die met de smiley's - moeten worden teruggeplaatst langs de nieuwe CentrumRing en de
818 Internationale Ring. Deze informatiepanelen dragen bij aan de bewustwording en de
819 acceptatie van maatregelen. Deze verkeersmaatregelen kunnen bestaan uit het afsluiten
820 van straten op bepaalde tijden en de afstelling van verkeerslichten (groene golf).

821 De gemeente moet voortaan bij aanbestedingen eisen dat aannemers hun bouwmachines –
822 denk aan heftrucks, kranen, bulldozers, generatoren en andere (wegen)bouwmachines –
823 voorzien van roetfilters. Net als in veel drukke steden worden in Den Haag de normen voor
824 luchtkwaliteit overschreden. In 2010 moeten alle overheidsinkopen duurzaam zijn.
825 Duurzaamheidseisen moeten standaard in de aanbestedingsvoorwaarden opgenomen
826 worden.

827 **7.4 Dring het verkeerslawaaï terug**

828 Zoals ook de Algemene Rekenkamer in een recent rapport aangaf, verlenen gemeenten
829 eerder als regel dan als uitzondering ontheffingen aan nieuwbouwprojecten waar het om
830 geluidsnormen gaat. Het gaat hier echter wel om het woongenot en de gezondheid van de
831 toekomstige bewoners. De gemeente moet daarom veel terughoudender zijn met het
832 verlenen van ontheffingen. De gemeente moet beter haar best doen om zelf maatregelen te
833 nemen om de normen te halen.

834 D66 is voorstander van het aanleggen van meer stil asfalt in plaats van gewoon asfalt of
835 klinkers. Hiermee kan het geluid van auto's en vrachtwagens worden teruggebracht.

836 De feitelijke milieubelasting moet meer ter plaatse worden gemeten in plaats van te worden
837 berekend met modellen. Vaak blijkt dat feitelijke metingen hoger uitkomen dan eerder was
838 berekend. Dat geldt zowel voor geluid als voor luchtkwaliteit.

839 **7.5 Slim omgaan met afval**

840 D66 vindt dat afval gescheiden ingezameld moet worden (GFT, plastic, papier, etc.). De
841 invoering van ondergrondse afvalcontainers in de hele stad is daarvoor noodzakelijk. Den
842 Haag dient snel werk te maken van het invoeren van de mogelijkheid om plastic afval

843 gescheiden in te leveren. Met het ingezameld GFT-afval kan biodiesel worden
844 geproduceerd.

845 Om zwerfval in de openbare ruimte tegen te gaan, wil D66 dat er meer afvalbakken worden
846 geplaatst en er vaker wordt schoongemaakt. Daarnaast helpen de containers bij de
847 bestrijding van overlast door meeuwen die vuilniszakken stuk trekken op zoek naar voedsel.
848 De containers moeten zo spoedig mogelijk worden ingevoerd in die wijken waar de overlast
849 van meeuwen het grootst is. In de tussentijd moet in heel Den Haag de gele vuilniszak
850 worden ingevoerd zodat de meeuwen geen vuilniszakken meer open prikken.

851 De gemeente moet in samenwerking met het ophaal- en verwerkingsbedrijf transparant
852 maken wat er met het gescheiden afval gebeurt. De verhalen dat uiteindelijk alle afval in de
853 verbrandingsoven terecht komt, zijn hardnekkig. Transparantie hierover is noodzakelijk en
854 komt de motivatie van bewoners om afval gescheiden in te leveren ten goede.

855 De afdeling milieucommunicatie van de gemeente moet actief scholen bezoeken en daar
856 voorlichting geven over afvalrecycling en energiebesparing.

857 Het gebruik van niet-duurzame producten moet worden teruggedrongen. Het hergebruik van
858 producten ("cradle to cradle") moet worden gestimuleerd, zoals bij het opknappen van
859 afgedankte computers. In kantoren moeten de verlichting en apparaten vanzelf uitgaan als
860 zij enige tijd niet gebruikt zijn.

861 Ook het bedrijfsleven kan een bijdrage leveren door onder andere GFT en vet te laten
862 recyclen, zodat daarmee biodiesel kan worden geproduceerd. De gemeente kan zo nodig
863 helpen met het organiseren van vaste vetophaalroutes (voor horecavet) door de stad. Afval
864 wordt geld waard. Zo nodig kunnen hiervoor de venstertijden worden verruimd.

865

866 III. ...ONDER OPTIMALE RANDVOORWAARDEN

867 8. DIVERSITEIT EN EMANCIPATIE – *Mogelijkheden benutten,* 868 *gelijke kansen bewaken*

869 D66 benadert de discussies rond integratie en inburgering met een koel hoofd en doet
870 hierbij niet mee aan generalisaties. Het gaat immers om vele individuen met
871 verschillende achtergronden, kwaliteiten, kansen en problemen. Het is aan de mensen
872 zelf om hun kwaliteiten te benutten en hun kansen te pakken. D66 vertrouwt daarbij op
873 de eigen kracht van mensen. Het grootste deel van de niet-autochtone Hagenaars
874 doet het ook gewoon goed. De belangrijkste aspecten van volwaardig burgerschap
875 zijn de beheersing van de Nederlandse taal en het zelf kunnen voorzien in een
876 inkomen.

877 8.1 We zijn allemaal Hagenaars

878 D66 is van mening dat het van het grootste belang is dat iedereen meer open staat voor zijn
879 medebewoners. Alleen door begrip te hebben voor elkaars achtergronden en
880 beweegredenen wordt een gesprek mogelijk. Dit gesprek begint op straat- en buurtniveau.

881 Nieuwe Hagenaars moeten de Nederlandse taal spreken om de vele kansen die Den Haag
882 biedt te kunnen benutten. De Nederlandse taal is de sleutel tot integratie. Taalachterstanden
883 verkleinen de kans op een baan drastisch. D66 wil daarom extra aandacht besteden aan
884 inburgeringslessen, ook voor degenen die al eerder naar Nederland zijn gekomen. Daarom
885 is D66 voorstander van de verplichte inburgering voor nieuwe Hagenaars. Voor verplichte
886 inburgeraars die niet willen meedoen, moeten (financiële) sancties volgen. De verplichte en
887 de vrijwillige inburgering (inclusief taallessen) dient gemengd plaats te vinden (mannen en
888 vrouwen in gemeenschappelijke klassen). De Haagse samenleving is immers ook gemengd.

889 D66 wil niet de indruk wekken dat door de verplichte inburgering en taalkennis de diverse
890 problemen die rond integratie en inburgering spelen als sneeuw voor de zon verdwijnen. De
891 onvrije positie van vrouwen en het uithuwelijken van kinderen zijn absoluut ongewenst. Een
892 versneld emancipatieproces is hier wenselijk. D66 wil dat de politiek en de overheid dit
893 proces waar mogelijk van buitenaf versnellen.

894 De gemeente moet de segregatie niet langer bevorderen door aparte stichtingen,
895 verenigingen, initiatieven e.d., die enkel dienen ter bevordering van de onderlinge contacten
896 binnen een bepaalde groep, financieel te steunen.

897 Waar criminaliteit, homohaat, eerwraak en geloofsfanatisme voorkomen, dient consequent
898 strafrechtelijk opgetreden te worden. Daarnaast is het van belang om samen met
899 opinieleiders en rolmodellen wenselijk en acceptabel gedrag te bevorderen.

900 D66 streeft ernaar dat het Haagse ambtenarenapparaat een afspiegeling vormt van de
901 inwoners van haar stad, ook in de hogere rangen. Daarbij gaat het zowel om afkomst, sexe
902 en leeftijd.

903 Discriminatie in uitgaansgelegenheden moet worden tegengegaan. De bekendheid van het
904 Stappanel moet worden gepromoot, opdat de discriminatie in de horeca kan worden

905 aangepakt. Een horecazaak die zich schuldig maakt aan discriminatie verdient hoge boetes
906 en bij herhaling intrekking van de vergunning.

907 **8.2 Homo-emancipatie**

908 De gemeente moet maatschappelijk werk voor homo's, lesbo's, biseksuelen en transgenders
909 en de belangenbehartiging van deze groepen financieel blijven ondersteunen. Homobeleid
910 wordt een expliciet onderdeel van de portefeuille van een wethouder.

911 Met de organisatie van de Roze Week en de Roze Zaterdag op 20 juni 2009 heeft Den Haag
912 aangetoond dat er behoefte is aan een jaarlijks grootschalig Gay-evenement. Een dergelijk
913 evenement zou jaarlijks op de agenda moeten staan. Tevens is een bloeiende gay-scene
914 een verrijking voor de stad.
915

916 **9. VEILIGHEID – *Veiligheid maak je met mensen***

917 **D66 wil een stad die veilig is en waarin de bewoners zich veilig voelen. Wij liften niet**
918 **mee op de golf waarin de angst van burgers wordt vergroot. De politie en de**
919 **gemeente hebben een belangrijke rol in het handhaven van de veiligheid en het**
920 **bevorderen van het veiligheidsgevoel. Maar veiligheid en leefbaarheid worden pas**
921 **echt verbeterd, als ook de bewoners een bijdrage leveren. Daarom spreekt D66 de**
922 **eigen kracht van bewoners aan.**

923 **D66 stelt preventie boven repressie, maar waar nodig moet er hard worden**
924 **opgetreden. D66 is van mening dat het gebruik van veiligheidsinstrumenten zoals**
925 **cameratoezicht en preventief fouilleren geen doel op zich moet zijn. Iedere keer dat tot**
926 **het inzetten ervan besloten wordt, moet duidelijk zijn dat het de enige passende**
927 **maatregel is. D66 is terughoudend in maatregelen die de privacy van de burger**
928 **aantasten en vindt discriminatie onacceptabel. Voor iedere Hagenaar geldt: gelijke**
929 **rechten, gelijke plichten.**

930 **9.1 Veiligheid: iedereen werkt mee**

931 **Veiligheid in de stad maken we samen. Een onveilig gevoel begint vaak al met een rommelig**
932 **straatbeeld en hufterig gedrag van passanten. D66 ergert zich net als alle Hagenaars aan**
933 **asociaal gedrag, vandalisme, graffiti, hondenpoep en troep op straat. De achteloosheid**
934 **waarmee sommige mede-Hagenaars blikjes, papiertjes, peuken et cetera op straat laten**
935 **vallen, is alarmerend.**

936 **Inwoners zijn medeverantwoordelijk voor hun woonomgeving en kunnen een belangrijke**
937 **bijdrage leveren aan het schoon en veilig houden daarvan. Het is wenselijk dat mensen**
938 **elkaar leren kennen en elkaar durven aan te spreken op ongewenst gedrag. Buurtpreventie-**
939 **en –interventieteams zijn daar goede voorbeelden van, net als bijvoorbeeld de buurtvaders.**
940 **D66 wil de sociale samenhang tussen mensen en buurten versterken door bewoners invloed**
941 **te geven en te betrekken bij wijkpreventie, de buurtconciërge, speelplekbeheer, het**
942 **gezamenlijk schoonhouden van de straat en overige activiteiten. Tevens zijn**
943 **buurtbemiddeling, gesprekken tussen generaties en vrijwilligerswerk van groot belang. De**
944 **voorlichting over deze veiligheidsinitiatieven wordt verbeterd.**

945 **Tegen criminaliteit wordt uiteraard de politie ingezet. Daarbij is D66 voorstander van het**
946 **instellen van een buurtgericht veiligheidsbeleid. Dat wil zeggen dat de gemeente met**
947 **burgers en politie op buurtniveau veiligheidsvraagstukken aanpakt. Dat kan onder meer door**
948 **de politieprioriteiten op wijkniveau en in overleg met bewoners en bewonersorganisaties vast**
949 **te stellen.**

950 **De gemeente staat pal voor de mensen die bij de uitoefening van hun functie geconfronteerd**
951 **worden met agressie en geweld. Politieagenten, leerkrachten, openbaar vervoer**
952 **medewerkers, verplegend personeel en baliemedewerkers van de gemeente worden**
953 **gesteund en de daders worden altijd aangepakt. Waar mogelijk neemt de gemeente de**
954 **afhandeling van procedures voor haar rekening. Als de dader bekend is, wordt schade altijd**
955 **verhaald.**

956 **Inwoners van deze stad moeten zich veilig voelen in hun eigen huis. Politie, medisch**
957 **personeel en hulpverleners moeten geweld binnen relaties (zowel fysiek als geestelijk**

958 geweld) serieus nemen en meldingen dan ook op die wijze behandelen. Er is geld en
959 aandacht nodig voor slachtoffers en daders.

960 D66 pleit al jaren voor een vaste conducteur op elke tram. Dat verhoogt de dienstverlening
961 en versterkt het gevoel van veiligheid. Ook harde muziek en roken dragen immers bij aan
962 het gevoel van onveiligheid in de tram. Met name in de trams met de meeste incidenten
963 moet er structureel een conducteur aanwezig zijn.

964 Het is niet aanvaardbaar wanneer gebedsvoorgangers hun eigen wetten boven de
965 Nederlandse wet stellen. Daarom is een scherpere controle en handhaving op
966 gebedsvoorgangers die haatdragende en tot geweld en intolerantie oproepende teksten
967 uitspreken noodzakelijk. De besturen van gebedshuizen worden hier mede voor
968 verantwoordelijk gesteld.

969 **9.2 Handhaven is een noodzaak**

970 D66 heeft ingestemd met de invoering van de bestuurlijke strafbeschikking, hierdoor kunnen
971 boetes worden uitgedeeld voor overtredingen in de openbare ruimte. De gemeente moet de
972 komende jaren het aantal opsporingsambtenaren uitbreiden, opdat beter in de openbare
973 ruimte kan worden gehandhaafd. Om wildplassen tegen te gaan, wil D66 meer openbare
974 toiletten voor mannen en vrouwen in de binnenstad.

975 Ook tijdens het uitgaan is veiligheid belangrijk. Cameratoezicht en andere ge- en verboden
976 zijn oplossingen die met name in de drukke binnenstad mogen worden gebruikt. Deze
977 maatregelen moeten voor het publiek duidelijk zichtbaar zijn en worden periodiek
978 geëvalueerd.

979 Het Veiligheidshuis, dat in september 2009 van start is gegaan, is een goed initiatief. Alleen
980 als alle betrokken partijen goed samenwerken, kan de criminaliteit worden aangepakt. Het
981 Veiligheidshuis moet de coördinatie verzorgen van de begeleiding van ex-gedetineerden,
982 zodat deze niet opnieuw in de fout gaan. Daarnaast moet ook de aanpak van
983 overlastgevende jongeren vanuit het Veiligheidshuis gebeuren.

984 De gemeente moet de onveiligste plekken in de stad in beeld brengen samen met haar
985 inwoners en deze met spoed aanpakken. Nieuwe onveilige plekken moeten worden
986 voorkomen door bij de nieuwbouw plannen een veiligheidstoets uit te voeren. Bij preventief
987 fouilleren vinden wij het van belang dat er geen onderscheid wordt gemaakt naar leeftijd,
988 sekse, huidskleur, e.d.. Wat D66 betreft, is preventief fouilleren momenteel alleen nodig rond
989 station Hollands Spoor.

990 Alle gemeentelijke panden, alsmede alle gebouwen die voor het publiek toegankelijk zijn,
991 worden jaarlijks gecontroleerd op de brandveiligheidsvoorschriften. De regels moeten strikt
992 worden nageleefd en op dit terrein kan er geen sprake zijn van (tijdelijk) gedogen.

993

994 **10. DIENSTVERLENING en FINANCIEN – *De burger centraal, de***
995 ***financiën op orde***

996 Een goed bestuur is een randvoorwaarde om te komen tot een fijne stad om te wonen,
997 werken en recreëren. Mensen moeten zien en weten dat de overheid zich bezighoudt
998 met zaken die voor hen relevant zijn. Gedegen financieel beheer is een kenmerk van
999 goed bestuur en van een betrouwbare overheid. Erfpacht voor woningen moet worden
1000 afgeschaft. Bij een goede gemeentelijke dienstverlening hoort een eerlijke en
1001 transparante communicatie. Bewoners worden tijdig ingelicht over gemeentelijke
1002 plannen die invloed op de leefomgeving hebben en krijgen ruimte voor participatie in
1003 de besluitvorming. De gemeente is er tenslotte voor de bewoners en niet andersom.
1004 Tot slot hoort de (elektronische) dienstverlening van de gemeente van een hoog
1005 niveau te zijn.

1006 **10.1 Het begint met goed bestuur**

1007 De gemeente moet dienstbaar en klantvriendelijk opereren. De dienstverlening door de
1008 gemeente kan beter: langere openingstijden van burgerzaken, ook in stadsdeelkantoren,
1009 snellere verlening van vergunningen en paspoorten en lagere kosten voor gemeentelijke
1010 handelingen (leges). D66 steunt de ontwikkeling van een front-office die voor bewoners via
1011 de website, per telefoon en aan de balie bereikbaar is. Hier kunnen bewoners terecht voor
1012 alle diensten van de gemeenten. Alle kastje-naar-de-muur-activiteiten verdwijnen in de back-
1013 office zodat deze niet langer een probleem van de bewoners zijn maar van de gemeente.

1014 De gemeente Den Haag moet de BurgerServiceCode invoeren en kwaliteitshandvesten
1015 opstellen. Daardoor weet de bewoner wat zijn rechten zijn en kent hij de plichten van de
1016 gemeente.

1017 Mediation krijgt een volwaardige plaats in de werkwijze van de gemeente, zowel om
1018 bezwaar- en beroepsprocedures te voorkomen, als om ze af te handelen.

1019 Gedegen financieel beheer is een kenmerk van goed bestuur en van een betrouwbare
1020 overheid. Transparantie over de bestedingen, het tijdig melden van tekorten en inzicht geven
1021 in de onderbesteding van budgetten maken deel uit van de normale financiële
1022 verantwoording. Een andere eis die D66 aan goed bestuur stelt, is dat beleid regelmatig
1023 wordt geëvalueerd. Voorts moet de gemeente adequate controle en toezicht uitoefenen op
1024 door de gemeente gefinancierde activiteiten en instellingen.

1025 Bij grote projecten (masterplannen, bouwwerken, ICT-projecten e.d.) wordt door toepassing
1026 van de checklist grote projecten in het besluitvormingsproces duidelijk aangegeven welke
1027 financiële risico's verbonden zijn aan de verschillende opties of aan de elkaar opvolgende
1028 besluiten.

1029 De gemeenteraad behoort een goede afspiegeling te zijn van de bevolking van Den Haag.
1030 Daarom moeten de werkwijze en de faciliteiten de mogelijkheid bieden het
1031 raadslidmaatschap beter te combineren met werk en gezin.

1032 Bij veel beleidsvoorstellen moet intensief worden afgestemd en samengewerkt met andere
1033 gemeenten in de regio Haaglanden. Voorwaarde wel is dat de besluitvorming transparant
1034 plaatsvindt en dat in de Haagse gemeenteraad vooraf de inzet wordt bepaald en achteraf
1035 verantwoording wordt afgelegd.

1036 Topambtenaren dienen, net als de burgemeester, de wethouders en de raadsleden, in Den
1037 Haag te wonen.

1038

1039 **10.2 Communicatie: de bewoners centraal**

1040 Het is wenselijk de bewoners vroegtijdig en volledig te informeren over besluitvorming rond
1041 plannen en voorgenomen wijzigingen in de woonomgeving (aanbouw bij de burens, inrichting
1042 openbare ruimte e.d.). Daarbij kan gebruik worden gemaakt van informatieborden,
1043 informatieplicht bij initiatiefnemers en de ICT-mogelijkheden zoals een attenderingsservice
1044 over ontwikkelingen binnen een postcodegebied.

1045 De gemeentelijke website moet voor iedereen makkelijk bruikbaar en toegankelijk zijn. De
1046 gemeente bevordert ICT-dienstverlening, maar blijft ook bereikbaar voor telefonisch en
1047 persoonlijk contact. Bij bekendmakingen, informatievoorziening, inspraakprocedures,
1048 referenda, ontvangen suggesties en ideeën van inwoners e.d. moet de gemeente zoveel
1049 mogelijk gebruik maken van digitale communicatiemiddelen, onder andere door middel van
1050 voortgangsrapportages en een voortgangssite. Het gebruik van het internet bij inwoners van
1051 Den Haag moet zoveel mogelijk worden bevorderd, maar op het stadhuis en de
1052 stadsdeelkantoren moeten de documenten altijd in papieren vorm ter inzage te liggen.

1053

1054 **10.3 Participatie: tijdig, toegankelijk, transparant**

1055 In de visie van D66 moeten de inwoners van Den Haag medezeggenschap kunnen
1056 uitoefenen over de inrichting van hun leefomgeving. Bewoners beschikken vaak over
1057 specifieke kennis of ervaringen ten aanzien van nieuwe plannen. D66 wil dat zij in staat
1058 worden gesteld deze in te brengen op het meest geëigende niveau (gemeente, stadsdeel,
1059 wijk, straat). Bewonersorganisaties krijgen goede faciliteiten om de participatie-ambitie te
1060 kunnen waarmaken en een grote vrijheid in de aanwending van de financiële middelen.

1061 Participatie van bewoners dient in een vroeg stadium van besluitvorming plaats te vinden om
1062 de invloed zo groot mogelijk te maken. Zij worden daarbij niet alleen aangesproken als
1063 consumenten met een privébelang, maar ook als leden van een gemeenschap met een
1064 collectief belang.

1065 Het is voor het draagvlak van belang het gemeentelijk beleid niet dicht te timmeren maar
1066 daarin ook inhoudelijk ruimte te laten voor participatie. De gemeente moet bewoners daarbij
1067 als serieuze gesprekspartners behandelen. De gemeente maakt zoveel mogelijk gebruik van
1068 de ingediende visies van de inwoners en verantwoordt achteraf de gemaakte keuze met
1069 duidelijke argumenten. Van te voren moet duidelijk zijn hoe de participatie is geregeld: de
1070 gemeente stelt hiervoor duidelijke spelregels op.

1071 Onderwerpen van participatie zijn: woning en woonomgeving (waaronder democratische
1072 verhoudingen bij corporaties), veiligheid en leefbaarheid in de wijk (reële invloed van
1073 bewoners en hun organisaties), scholen (medezeggenschap en toezicht door middel van
1074 bestuur en ouderraad) en bouwplannen in de buurt (ontwikkelingsplanologie zonder in beton
1075 gegoten gemeentelijke eisen vooraf). Op terreinen waar verzelfstandiging en marktwerking
1076 aan de orde zijn (zorg, scholen, sociale woningen), moet de gemeente weer
1077 toezichthoudende bevoegdheden krijgen. Daarvoor is schaalverkleining (menselijke maat)
1078 en vorming van maatschappelijke ondernemingen met publiek toezicht nodig.

1079 **10.4 De financiën op orde**

1080 Erfpacht wordt eigendom. D66 vindt het stelsel van grond in erfpacht niet meer van deze tijd
1081 en wil het dus zo spoedig mogelijk uit Den Haag laten verdwijnen. Bewoners moeten na
1082 afkoop van de lopende canonverplichting direct het volledige eigendom van de grond
1083 verkrijgen en niet, zoals nu het geval is, nog een extra bedrag als een soort gevoelsbelasting
1084 hiervoor betalen. Nieuwe bouwgrond wordt uiteraard niet meer in erfpacht uitgegeven.

1085 Belastingplichtigen krijgen – net als bij de landelijke belastingdienst – korting als het
1086 verschuldigde bedrag aan gemeentelijke belastingen in één termijn wordt voldaan.

1087 De gemeente zet haar middelen goed gespreid uit bij de meest kredietwaardige banken.

1088 D66 wil dat het nieuwe College met een stofkam door de gemeentelijke uitgaven gaat. Met
1089 name alle subsidies en bestemmingsreserves worden onder de loep genomen. Daarnaast
1090 wordt de gemeentelijke organisatie tegen het licht gehouden, waarbij het uitgangspunt is dat
1091 de gemeente efficiënter, effectiever en flexibeler gaat werken.

1092 D66 staat voor een sluitende gemeentebegroting. Als de inkomsten afnemen, dan moet de
1093 gemeente de uitgaven naar beneden bijstellen. In dat geval kan niet alleen worden volstaan
1094 met de 'kaasschaaf'-methode, maar moeten er ook duidelijke politieke keuzes worden
1095 gemaakt. Dit programma beschrijft welke uitgangspunten en prioriteiten daarbij voor D66
1096 leidend zullen zijn.

1097

1098

1099

1100

1101

1102

1103 **Colofon**

1104 Dit programma is opgesteld door een commissie bestaande uit Tobias Dander (voorzitter),
1105 Karel Feenstra, Rachid Guernaoui, Steven Krol en René Vlaanderen.

1106 Het programma zal op 4 november 2009 worden besproken en vastgesteld tijdens een
1107 afdelingsvergadering van D66 Den Haag. Door het aannemen van amendementen kan de
1108 tekst nog wijzigen.

1109 Eindredactie (exclusief voorwoord en inleiding): Tekstbureau Woordwapen

1110 Ontwerp voorpagina: Tjerk Heringa

1111